

Ohjelmistoratkaisun etsiminen konsernitilinpäätöksen opetukseen – Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy

Miia Outinen

Tekijä(t) Miia Outinen	
Koulutusohjelma Liiketalous	
Opinnäytetyön otsikko Ohjelmistoratkaisun etsiminen konsernitilinpäätöksen opetukseen – Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy	Sivu- ja liitesivumäärä 33+1
<p>Työn tavoitteena oli löytää toimeksiantajan tarpeisiin sopivia ohjelmistoratkaisuja ja vertailun perusteella esittää niistä parhaiten soveltuvia toimeksiantajalle. Tutkimuskohteena oli konsernitilinpäätösohjelmistot joita voitaisiin käyttää opetuksen tukena. Työ oli toimeksianto Haaga-Helia ammattikorkeakoululta, toimeksiantaja esitellään työn johdannossa.</p> <p>Teoriaosuus on jaettu kolmeen osioon. Konsernitilinpäätöksen teoriaa käsiteltiin ammattikorkeakoulun opetussuunnitelman laajuudessa, jättäen IFRS-tilinpäätöskäytännön ulkopuolelle. Toisessa teoriaosassa tutustuttiin Suomen ammattikorkeakoulujen konsernitilinpäätöksen opetukseen sekä opintojaksoilla käytettyihin työkaluihin. Teoriaosuuden päättää järjestelmä-hankintaprosessin mallintaminen.</p> <p>Tutkimuksen kohteena oli markkinoiden konsernitilinpäätösohjelmat, joista viisi ratkaisua esiteltiin ohjelmistokartoituksessa. Näistä ohjelmistoista kaksi toimeksiantajan toiveisiin parhaiten soveltuvaa otettiin mukaan laajempaan ohjelmistovertailuun. Vertailuun valittuihin ratkaisuihin päästiin tutustumaan ohjelmistontarjoajilla järjestetyissä ohjelmistoesittelyissä.</p> <p>Työn tuloksena oli esittää toimeksiantajalle vähintään kaksi opetuskäyttöön soveltuvaa ohjelmistoa, jotka täyttäisivät asetetut kriteerit ja toiveet konsernitilinpäätösohjelmalta. Jotta sopivia ratkaisuja voitiin löytää, tuli selvittää mitä toimintoja ja piirteitä niiltä vaaditaan, ja miten opetukseen tulevan ohjelmiston etsiminen eroaa kaupalliseen tilanteeseen nähden. Opetuskäytössä järjestelmältä vaaditut kriteerit eivät ole samat kuin yritysmaailmassa, eikä oppilaitos voi täysin hyödyntää yrityksen näkökulmasta laadittuja tutkimuksia aiheesta.</p> <p>Tutkimus toteutettiin kesän 2015 aikana. Toimeksiantajalle esitettiin tuloksena kaksi ratkaisuvaihtoehtoa syksyllä 2015. Ohjelmiston lopullinen valinta sekä käyttöönotto jää opinnäytetyön ulkopuolelle.</p>	
Asiasanat Konsernit, tilinpäätös, järjestelmät, korkeakouluopetus	

Sisällys

1. Johdanto	1
1.1 Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy	1
1.2 Konsernitilinpäätösopintojakso	2
1.3 Työn rakenne ja tutkimusongelma.....	3
1.4 Aiheen rajaus.....	3
2 Konsernitilinpäätös oppimisen kohteena	5
2.1 Konsernitilinpäätöksen teoria ammattikorkeakoulun opetuksessa.....	5
2.1.1 Konserni ja tilinpäätösvelvollisuus	5
2.1.2 Konsernitulokseen vaikuttamattomat sisäiset eliminoinnit	9
2.1.3 Konsernitulokseen vaikuttavat sisäiset eliminoinnit	10
2.1.4 Konsernitapahtumien verovaikutukset.....	10
2.1.5 Sisäisen omistuksen eliminointi.....	11
2.1.6 Vähemmistöosuus.....	12
2.2 Työkalut konsernitilinpäätöksen opetuksessa	13
2.3 Järjestelmähankintaprosessi	16
3 Konsernitilinpäätösohjelmat tutkimuksessa	19
3.1 Tutkimusmenetelmä ja toteutus	19
3.2 Tutkimuksen lähtökohdat	20
3.3 Ohjelmistokartoitus	21
3.3.1 Lemonsoft	22
3.3.2 CGI - Raindance	23
3.3.3 SBB Oy – P-Analyzer Consolidation.....	23
3.3.4 Gordion - Primavista	24
3.3.5 Basware - FPM	25
3.4 Ohjelmistovertailu	26
3.5 Johtopäätökset.....	31
4 Pohdinta.....	32
Lähteet	34
Liitteet.....	37
Liite 1. Sähköpostihaastattelu Gordionille ennen ohjelmistoesittelyä	37

1. Johdanto

Tämä työ on liiketalouden koulutusohjelman ulkoisen laskentatoimen ammattiopintojen opinnäytetyö. Työn toimeksiantona on etsiä konsernitilinpäätösohjelmisto opetuskäyttöön Haaga-Helia ammattikorkeakoululle. Tavoitteena on löytää toimeksiantajan tarpeisiin vastaavia ohjelmistoja, tutustua niihin ja esittää vertailun tuloksena parhaiten soveltuvat vaihtoehdot.

Toimeksiantajalla ei ole opetuksessaan käytössä konsernitilinpäätöksen laadintaan tarkoitettua ohjelmistoa. Ohjelmiston käyttöönotto koetaan tarpeelliseksi ja toimeksiannon tarkoituksena on selvittää olemassa olevat vaihtoehdot, miten näiden ohjelmistojen käyttö opetuksessa voisi olla mahdollista ja mitä hyötyjä käyttöönotolla voitaisiin saavuttaa.

1.1 Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy

Työn toimeksiantaja on Helsingissä, Porvoossa ja Vierumäellä, yhteensä viidellä kampuksella toimiva Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy (myöhemmin myös Haaga-Helia). Haaga-Heliassa on yhteensä noin 10 500 opiskelijaa eri koulutusaloilla, jotka ovat liiketalous, tietotekniikka, hotelli-, ravintola- ja matkailuala, johdon assistenttityö, toimittajakoulutus, liikunta-ala sekä ammatillinen opettajankoulutus. Haaga-Helia työllistää noin 650 henkilöä. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy 2015a.) Koulusta valmistutaan tradenomiksi, restonomiksi, medianomiksi tai liikunnanohjaajaksi (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy 2015b).

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy on yksityinen ammattikorkeakoulu, joka lukeutuu Suomen suurimpien ammattikorkeakoulujen joukkoon. Haaga-Helian juuret vievät jopa 1881 luvulle jolloin perustettiin sen ensimmäinen kantaoppilaitos Privata Handelsläroverket i Helsingfors. Myöhemmin 1991-1992 luvulla yhdeksän kantaoppilaitoksen pohjalta perustettiin Haaga instituutin ammattikorkeakoulu sekä Helsingin liiketalouden ammattikorkeakoulu. Nämä kaksi ammattikorkeakoulua yhdistyivät Haaga-Helia ammattikorkeakouluksi vuonna 2007. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy 2015d).

Usea valitsee yhteishaussa Haaga-Helian, muun muassa kevään 2015 yhteishaussa Helsingin liiketalouden päiväopintoihin oli yhteensä 3420 hakijaa, 260 aloituspaikkaa vastaan (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy 2015f). Koulun visio ja arvot perustuvat erikoistuneeseen liiketoiminnan osaamiseen, käytännönläheisyyteen sekä haluun toimia edelläkävijänä. Haaga-Helia kuvaa itseään mallioppilaitoksena (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015d). Tätä mallioppilaitoskuvaa vahvistaa muun muassa vuonna 2015 Haaga-Heliale

myönnetty vuoden laatuinnovointipalkinto myyntikulttuurin kehittämisestä, sekä vuonna 2014 valinta StudyPortalsin kansainvälisten opiskelijoiden tyytyväisyyskyselyssä Suomen parhaaksi ammattikorkeakouluksi (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2015e).

1.2 Konsernitilinpäätösopintojakso

Toimeksianto kytkeytyy Haaga-Helian kuuden opintopisteen konsernitilinpäätöskurssiin. Kyseinen opintojakso on osa ammattiosaamista syventäviä opintoja, ja kuuluu B-moduuliin ”Ulkoisen laskentatoimen erityiskysymykset”. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy 2015c.) Haaga-Helian konsernitilinpäätöskurssilla käytetään opetuksen tukena Microsoft Exceliä sekä Visma Econet -ohjelmistoa. Kumpikaan näistä ohjelmistoista ei ole kehitetty konsernitilinpäätöksen laatimiseen, vaikka sen suorittaminen kyseisillä ohjelmilla on mahdollista. Syksyllä 2015 Haaga-Helian kirjanpidon kursseilla otetaan käyttöön Visma Econetin tilalla EmCe -kirjanpito-ohjelma.

Haaga-Helian opinto-opas määrittää konsernitilinpäätösopintojakson oppimistavoitteen seuraavasti: ”Opiskelija tuntee konsernitilinpäätöstä koskevat kirjanpitolain ja kirjanpitolautakunnan yleisohjeiden säännökset. Opiskelija osaa tuottaa sisäisenä tai ulkoisena palveluna asiakkaalle pienen konsernin tilinpäätöksen näitä säännöksiä soveltaen.” (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy 2015c.) Opiskelijan on tullut suorittaa laskentatoimen perus- ja ammattiopinnot ennen konsernitilinpäätöskurssille osallistumista. Harvalla opiskelijalla on aikaisempaa kokemusta konsernilaskennasta, ja kurssin sisältö on suunniteltu sen lähtötason mukaisesti. Opintojakso koostuu luennoista, harjoituksista sekä itsenäisestä työskentelystä.

Konsernitilinpäätöskurssin sisältö:

- konserni-käsite
- konsernitilinpäätöksen laatimisvelvollisuus
- konsernitilinpäätöksen sisältö
- konsernin sisäisten liiketapahtumien eliminointi
- keskinäisen omistuksen eliminointi
- vähemmistöosuuden erottaminen
- ulkomaisten tytäryritysten yhdistely
- osakkuusyrittöksen tilinpäätöstietojen yhdisteleminen
- konsernirakenteen muutokset (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy 2015c).

Tässä opinnäytetyössä tullaan käsittelemään konsernitilinpäätöksen teoriaa opintojakson sisällön laajuudessa, sekä tutkimukseen valittavia ohjelmistoa tarkastellaan näihin tarvit-

tavien toimintojen kannalta. Opintojaksolla käytettävien työkalujen opetukseen tuomaa hyötyä arvioidaan, jotta voidaan selvittää mitkä ovat niiden puutteet, joita konsernitilinpäätösohjelmalla voitaisiin täyttää.

1.3 Työn rakenne ja tutkimusongelma

Opinnäytetyössä vastataan seuraaviin kysymyksiin:

1. Pääkysymys: Mikä on vertailun perusteella soveltuvin ohjelma toimeksiantajan käytettäväksi?

Alakysymys 1. : Mitä konsernitilinpäätösohjelmalta vaaditaan opetuksessa?

Alakysymys 2. : Mitä hyötyjä ohjelman käyttöön otolla voidaan saavuttaa?

Tutkimusongelmana on konsernitilinpäätöskurssilla käytettyjen työkalujen suppeat mahdollisuudet sekä toimeksiantajan vähäinen informaatio tarjolla olevista ratkaisuista. Näitä tutkimusongelmia ratkaistaan vastaamalla asetettuihin alakysymyksiin sekä niiden avulla asetettuun pääkysymykseen; Mikä on vertailun perusteella soveltuvin ohjelma toimeksiantajan käytettäväksi?

Opinnäytetyön teoriaosa on jaettu kolmeen osaan niin, että ne kokonaisuutena antavat perustan tehdyille tutkimukselle. Teoriaosuus pohjustaa työn empiriaa, jossa vastataan asetettuihin tutkimuskysymyksiin tehdyn tutkimuksen tuloksena. Työn empiirisessä osassa esitetään työn lähtökohdat, tehdään ohjelmistokartoitus sekä ohjelmistovertailu. Opinnäytetyön päättää pohdinta työn tuloksista ja tavoitteeseen pääsemisestä.

1.4 Aiheen rajaus

Työn konsernitilinpäätöksen teoriaosuus on rajattu opetussuunnitelman laajuuteen. Tutkimusjoukko rajataan Suomessa saatavilla oleviin ohjelmistoihin jotka soveltuvat noin 3-5 konserniyrityksen tarpeisiin. Tutkimuksessa tarkastellaan useamman ohjelmantarjoajan ratkaisua, joista kahdesta parhainten soveltuvasta ohjelmasta laaditaan ohjelmistovertailu. Työ rajataan suomalaiseen FAS –tilinpäätöskäytäntöön, IFRS –tilinpäätöskäytäntö jätetään tarkastelun ulkopuolelle.

Tutkimuksen kohderyhmä on konsernitilinpäätöstä opettavat tai sitä laativat tahot. Toteutettavan tutkimuksen menetelmä on laadullinen, tutkittavia yksilöitä ei ole paljon, ne on valittu harkiten ja niitä tutkitaan perusteellisesti. Työssä käytetty alan kirjallisuus sekä lakilähteet muodostavat suurimman osan teoriaosuuden lähdemateriaalista. Empiriaosuuden aineistoa kerätään ohjelmantarjoajilta ja heidän ratkaisujaan käyttäviltä tahoilta ohjelmistoesittelyiden sekä sähköpostihaastatteluiden muodossa. Tutkittavien kohteiden ana-

lysointiin ei tarvita avuksi erillistä työkalua. Kohteita vertaillaan taulukkomallilla, ottaen huomioon toimeksiantajan toiveet ohjelman ominaisuuksista ja saatavuudesta.

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy:lle ei ole aikaisemmin tehty tutkimusta vastaavasta aiheesta. Toimeksiantajan lisäksi myös muut konsernilaskentaa laativat tai opettavat tahot voivat hyötyä tutkimuksesta, mikäli konsernitilinpäätösohjelman käyttöönotto tai vaihtaminen on ajankohtaista.

2 Konsernitilinpäätös oppimisen kohteena

Työn teoriaosuus jaetaan kolmeen osaan; konsernitilinpäätöksen teoriaan, konsernitilinpäätösopintojaksoon ja siellä käytettyihin työkaluihin sekä järjestelmähankintaprosessiin. Luku konsernitilinpäätöksen teoriasta koostuu peruskäsitteistä, tavoitteista sekä itse tilinpäätöksen laadintaperiaatteista. Aihetta käsitellään Haaga-Helia ammattikorkeakoulun konsernitilinpäätöskurssin opetussuunnitelman pääkohtien laajuudessa. Tutkimukseen valittuja ohjelmistoja tullaan arvioimaan näihin tarvittavien toimintojen kannalta. Jälkimmäisissä teoriaosuuksissa tutustutaan lähemmin Suomen ammattikorkeakoulujen konsernitilinpäätöksen opintojaksoihin sekä mallinnetaan järjestelmähankintaprosessi.

2.1 Konsernitilinpäätöksen teoria ammattikorkeakoulun opetuksessa

Konsernikirjanpitoa sekä –tilinpäätöstä tehdessä tulee tuntee konsernin peruskäsitteet ja ymmärtää konsernilaskennan tavoitteet. Konsernirakenteet sekä konsernin koko vaikuttavat konsernitilinpäätöksen laadintaan. Konsernitilinpäätöksen tiedot annetaan, kuin kyseessä olisi yksi yritys ja se on kokonaisuutena samankaltainen kuin yksittäisen yrityksen tilinpäätös. Tilikausien aikana omistussuhteissa tapahtuneet muutokset voivat heikentää tilinpäätösten vuosittaista vertailtavuutta, vaikka laadintaperiaatteet pysyisivät samana. (Salmi 2006, 86.) Konsernitilinpäätöksen vaiheet tässä luvussa ovat sisäisten tapahtumien eliminoinnit, verovaikutukset, sisäinen omistus ja hankintamenolaskelma sekä vähemmistöosuus. Ennen eliminointeja tutustutaan konserniin käsitteenä sekä aiheen päälakipykäliin.

2.1.1 Konserni ja tilinpäätösvelvollisuus

Konsernilla tarkoitetaan kahden tai useamman itsenäisen yrityksen kokonaisuutta, jossa emoyritys yksin tai yhdessä konserniin kuuluvien yritysten kanssa käyttää määräysvaltaa. Kohdeyrityksessä määräysvaltaa käyttävää yritystä kutsutaan emoyhtiöksi ja kohdeyritystä tytäryhtiöksi. Emoyhtiö yhdessä tytäryhtiöiden kanssa muodostaa konsernin. Konserni on taloudellinen kokonaisuus johon kuuluvien yritysten taseiden, tuloslaskelmien ja liitetietojen yhdistelmänä muodostuu yhtenäinen konsernitilinpäätös. (Ahti, Tikkanen, Vierros, Viljanen 2008, 13.) Emoyhtiö on velvollinen laatimaan konsernitilinpäätöksen mikäli se on osakeyhtiö, avoinyhtiö tai kommandiittiyhtiö jonka vastuunalaisena yhtiömiehenä on osakeyhtiö tai avoinyhtiö tai kommandiittiyhtiö jonka vastuunalaisena yhtiömiehenä on edellisen kaltainen avoinyhtiö tai kommandiittiyhtiö (KPL 1997/1336, 6 luku 1 §).

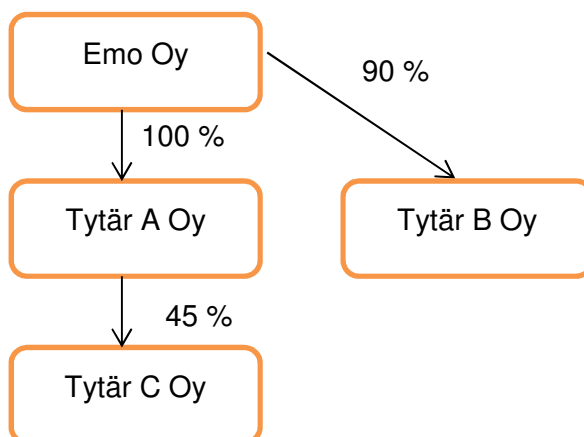
Konserni on yritysten kokonaisuus ja on perusteltua, että sidosryhmille annetaan tietoa niin yksittäisten konserniyritysten, kuin koko konsernin taloudellisesta tilanteesta. Konser-

niyrityksillä on usein paljon keskinäistä saatavaa ja velkaa. Vaikka yksittäisen yrityksen tulos olisi vahva, konsernin joutuessa ongelmiin, ei oman tilinpäätöksensä perusteella vakaat yrityksetkään välttämättä selviä tilanteesta. (Salmi 2006, 84.) Konsernitilinpäätöksen tavoitteena on antaa oikea ja riittävä kuva konsernista, aivan kuin sen muodostama taloudellinen kokonaisuus olisi yksi yritys (Mäkelä, Reponen, Pohjonen, Honkamäki 2012, 20).

Konsernin määräysvalta on yleensä omistukseen perustuva, mutta joissain tapauksissa yrityksellä voi olla määräysvalta toiseen yritykseen myös ilman omistussuhdetta (Mäkelä ym. 2012, 18 - 19). Kirjanpitolain mukaan määräysvalta toiseen yritykseen on, kun kirjanpitovelvollisella on kohdeyrityksessä:

1. omistus yli puolesta kohdeyrityksen osakkeiden tuottamasta äänimäärästä; tai
2. oikeus erottaa tai nimittää enemmistö kohdeyrityksen hallituksesta; tai
3. johtoasema yhdessä kohdeyrityksen kanssa, tai se käyttää muuten tosiasiassa määräysvaltaa kohdeyrityksessä. (Kirjanpitolaki 1997/1336, 1 luku 5 §.)

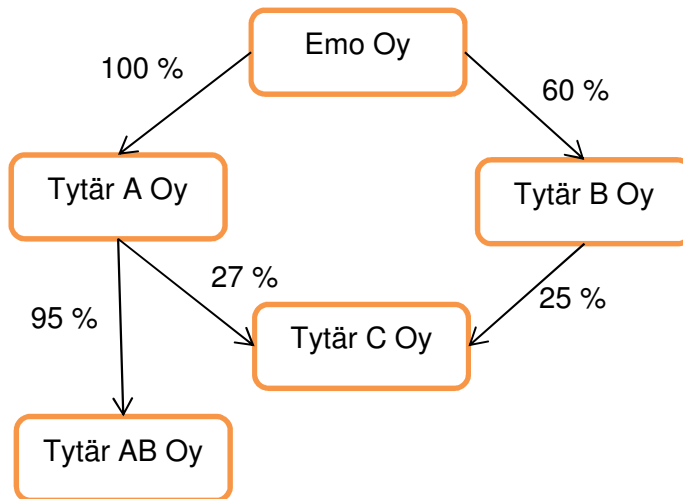
Äänten enemmistön tulee perustua omistukseen, jäsenyyteen, yhtiöjärjestykseen, yhtiösopimukseen tai vastaaviin sääntöihin tai sopimuksiin. Konserni muodostuu vain kun määräysvaltaa käyttää kirjanpitovelvollinen, kuitenkin luonnollisten henkilöiden omistusosuudet tulee ottaa huomioon määräysvaltaa määrittäessä. (Mäkelä ym. 2012, 18 - 19.) Kuvioissa 1 ja 2 on esimerkkejä erilaisista konsernisuhteista, joissa oletuksena on, että yksi osake tuo yhden äänen yhtiökokouksessa.

Kuvio 1. Konsernirakenne 1

Konsernirakenteessa 1 Emo Oy:llä on välitön määräysvalta Tytär A Oy:ssä sekä Tytär B Oy:ssä ja välillinen määräysvalta Tytär C Oy:ssä. Osakeyhtiölain mukaan tytäryhtiö ei saa

merkitä emoyhtiönsä osakkeita, mutta mikäli omistus on tapahtunut ennen konsernisuhdetta, ei omistuksen perumista vaadita (Osakeyhtiölaki 2006/624, 5 luku 9 §).

Kuvio 2. Konsernirakenne 2

Konsernirakenteessa 2 Emo Oy:llä on välitön määräysvalta Tytär A Oy:ssä ja Tytär B Oy:ssä. Vaikka Emo Oy ei omista ainuttakaan Tytär C Oy:n osaketta, välitön määräysvalta tytäryhtiöiden kautta tuo 52 prosenttia Tytär C Oy:n yhtiökokouksen äänistä. Emolla on Tytär C Oy:ssä välillinen määräysvalta. Tytär A Oy on Emo Oy:n tytäryhtiö, mutta myös Tytär AB Oy:n emoyhtiö, kyseessä on konsernin sisäinen konserni eli alakonserni. Myös alakonsernista tulee laatia alakonsernitiilinpäätös, mutta kirjanpitolain mukaan se voidaan tietyin syin jättää laatimatta (Ahti ym. 2008, 24).

Myös yksittäisen tytäryhtiön yhdistelemättä jättäminen konsernitiilinpäätöksestä on tietyin ehdoin mahdollista. Muun muassa jos tytäryhtiön yhdistämättä jättäminen ei vaaranna konsernin oikeaa ja riittävää kuvaa, tai jos omistus on lyhytaikainen ja tarkoitettu edelleen luovutettavaksi. (KPL 1997/1336, 6 luku 3 §.)

Konsernitiilinpäätöksen laadintavelvollisuudesta määrätään kirjanpitolaissa sekä osakeyhtiölaissa. Osakeyhtiölain mukaan emoyhtiön on aina laadittava konsernitiilinpäätös, mikäli se jakaa osinkoa osakkeenomistajille, tai on julkinen osakeyhtiö (OYL 2006/624 8 luku 9 §). Konsernitiilinpäätöstä ei tarvitse laatia, mikäli enintään yksi seuraavista kirjanpitolain asettamista rajoista on ylittynyt päättyneellä sekä sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella:

1. liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 7 300 000 €
2. taseen loppusumma 3 650 000 €
3. palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä.

Rajojen ylittyminen määräytyy emo- ja tytäryhtiöiden lukujen perusteella ennen eliminointeja. (KPL 1997/1336, 3 luku 9 §.) Konsernin on sisällytettävä rahoituslaskelma konsernitilinpäätökseen mikäli emoyritys on julkinen osakeyhtiö tai päättyneellä tai sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella on ylittynyt vähintään kaksi aikaisemmin mainituista rajoista (Ahti ym. 2008, 189).

Konsernitilinpäätökselle ei ole esitetty kirjanpitoasetuksessa tuloslaskelma- ja tasekaavoja, mutta niiden on todettu noudattavan pitkälti erillistilinpäätöksessä noudatettavaa kaavaa (Kirjanpitoasetus 1997/1339, 3 luku 1 §). Myös konsernitilinpäätöksen liitetiedot noudattavat soveltuvin osin erillistilinpäätöksen kaavaa. Kirjanpitoasetus määrää tietyt konsernista sekä tytär- ja osakkuusyrittäjästä annettavista liitetiedoista jotka on sisällytettävä konsernin liitetietoihin. (KPA 1997/1339, 4 luku 1-4 §). Kirjanpitolautakunnan yleisohje konsernitilinpäätöksen laatimisesta sisältää mallit konsernitilinpäätöksen taseesta ja tuloslaskelmasta.

Perinteisten emo- ja tytäryritysten lisäksi konsernin toimintaan liittyviä yrityksiä voivat olla omistusyhteisyrittäjä, osakkuusyrittäjä sekä yhteisyrittäjä. Omistusyhteisyrittäjä on kirjanpitovelvollisen konserniin kuulumaton yritys, josta kirjanpitovelvollisella on omistusosuus, joka tuo yritysten välille pysyvän yhteyden ja on tarkoitettu edistämään kirjanpitovelvollisen tai sen konserniin kuuluvan yrityksen toimintaa. Yritystä voidaan pitää omistusyhteisyrittäjänä mikäli kirjanpitovelvollisen omistusosuus on vähintään 20 % kohdeyrityksen osakepääomasta tai vastaavasta pääomasta. Omistusosuus ei tuo kirjanpitovelvolliselle määräysvaltaa kohdeyrityksessä, tällöin kirjanpitolain mukaista emo- ja tytäryhtiön välistä konsernisuhdetta ei synny. (KPL 1997/1336, 1 luku 7 §.)

Osakkuusyrittäjä on sellainen omistusyhteisyrittäjä, jonka liiketoimintaan ja rahoituksen johtamiseen konserniin kuuluvalla kirjanpitovelvollisella on huomattava vaikutusvalta. Osakkuusyrittäjä ei omistusyhteisyrittäjänä kuulu konserniin. Osakkuusyrittäjän edellytykset ovat merkittävä omistusosuus sekä huomattava vaikutusvalta. Merkittävä omistusosuus tarkoittaa vähintään 20 prosentin, mutta enintään 50 prosentin omistusosuutta. Huomattavan vaikutusvallan tuo vähintään 20 prosentin ja enintään 50 prosentin äänivalta kohdeyrityksessä. (KPL 1997/1336, 1 luku 8 §.) Osakkuusyrittäjän voitto tai tappio, sekä oman pääoman muutos tulee yhdistellä konsernitilinpäätökseen konserniyritysten omistusosuutta vastaavan määrän mukaisesti. Osakkuusyrittäjä saadaan jättää yhdistelemättä, mikäli yhdistely ei ole tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi. (KPL 1997/1336 6 luku 12 §.)

Yhteisyritys eli Joint Venture on konserniin kuulumaton yritys. Konserniyritys yhdessä konserniin kuulumattoman yrityksen tai yritysten kanssa vastaa yhteisyrityksen johtamisesta. Yhteisyritys on siis kahden tai useamman yrityksen yhdessä johtama yritys, jossa yhdelläkään omistajalla ei ole määräysvaltaa. Yhteisyritys saadaan yhdistellä konsernitiilinpäätökseen suhteellisella menetelmällä eli konserniyritysten omistusosuuden mukaisesti. (Ahti ym. 2008, 113-114.)

2.1.2 Konsernitulokseen vaikuttamattomat sisäiset eliminoinnit

Ennen kuin konserniyritysten taseet ja tuloslaskelmat lasketaan yhteen, sisäiset liiketapahtumat sekä keskinäiset saamiset ja velat on eliminoitava. Konsernin sisäisiä liiketapahtumia syntyy yritysten keskinäisistä liiketoimista. Tällaisia ovat keskinäisestä kaupankäynnistä syntyvät tuotot ja kulut, keskinäisestä rahoituksesta syntyvät velat ja saamiset sekä liiketapahtumien oikaisuerät. Jotta nämä eliminoinnit voidaan tehdä, tulee konserniyhtiöiden sisäisten erien täsmätä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jos emolla on saatavaa tyttäreltä, tulee tyttäreltä löytyä saman verran velkaa emolle. Kirjanpitoasetus edellyttää konsernin sisäisten saamisten ja velkojen esittämisen omilla taseen riveillään, eliminoitien jälkeen näiden rivien konsernitiilinpäätöksessä tulisi olla nolla. Konsernitahtumien kirjaaminen omille kirjanpidontileilleen myös tuloslaskelman puolella auttaa täsmäyttämistä. Useat konsernitiilinpäätösohjelmat laskevat mahdollisen täsmäytyseron automaattisesti. (Mäkelä ym. 2012, 116.)

Konsernin sisäisten tuottojen ja kulujen eliminointi voidaan jakaa konsernitulokseen vaikuttaviin ja vaikuttamattomiin eliminointeihin. Konsernitulokseen vaikuttamatonta on esimerkiksi konsernin sisällä maksetut vuokrat ja sisäinen myynti, jossa ostaja on tilikauden aikana myynyt tavaran eteenpäin konsernin ulkopuoliselle asiakkaalle. (Tomperi 2013, 170.)

Sisäisten tuottojen ja kulujen, sekä saamisten ja velkojen eliminoinneilla ei ole konsernissa tulosvaikutusta, konserniyhtiöiden yhteenlaskettu tulos ei siis muutu eliminointien jälkeen. Eliminoinnit eivät vaikuta myöskään konsernin omaan pääomaan. Siitä huolimatta, että eliminoinnit tehdään taseen tai tuloslaskelman sisällä, tulee eliminoinnit tehdä, sillä niillä on vaikutusta tuloksen muodostumisesta saatavaan kuvaan ja konsernin taserakenteeseen. Ilman eliminointeja tuotot, kulut sekä taseen molemmat puolet jäisivät liian suuriksi. (Ahti ym. 2008, 115.)

2.1.3 Konsernitulokseen vaikuttavat sisäiset eliminoinnit

Puolestaan tulosvaikutteisia eliminointeja ovat muun muassa sisäisten katteiden ja sisäisen voitonjaon eliminointi. Usein sisäistä katetta on konserniyhtiöiden vaihto-omaisuudessa. Vaihto-omaisuuden sisäisen katteen eliminoinnin jälkeen hyödykkeet ovat siinä arvossa, kun ne ovat konsernin sisään ostettu. Konsernin sisäisen kaupan yhteydessä veloitetut katteet eivät saa vaikuttaa konsernitilinpäätökseen. Konsernin ulkopuolelta ostettu hyödyke myydään toiselle konserniyhtiölle, tällöin alkuperäisen hankintamenon sekä uuden myyntihinnan erotus on sisäistä katetta. Tämä sisäinen kate realisoituu vasta, kun tavarat myydään konsernin ulkopuolelle. (Ahti ym. 2008, 117.)

Konsernin sisäinen voitonjako on varojen siirtämistä konserniyrityksestä toiseen, voitonjaon vaikutus konsernin taseeseen ja tuloslaskelmaan on eliminoitava. Konsernituloslaskelmaa laadittaessa konserniyritysten toisilleen jakamat osingot vähennetään tuotoista ja konsernitaseessa palautetaan edellisten tilikausien voittoon/tappioon. (Mäkelä ym. 2012, 129.)

2.1.4 Konsernitapahtumien verovaikutukset

Laskennalliset verot syntyvät kirjanpitoarvojen ja verotusarvojen väliaikaisista eroista tai jaksotuseroista. Ero syntyy jos tuloutus tehdään ensin verotuksessa ja myöhemmin kirjanpidossa, tai meno vähennetään kirjanpidossa ennen kuin verotuksessa. Kun kirjanpidon tulos on verotettavaa tulosta alempi syntyy laskennallista verosaamista. Puolestaan, jos kirjanpidon tulos on suurempi, kuin verotettava tulos, syntyy laskennallista verovelkaa. Taseen puolella laskennallista veroa syntyy mikäli omaisuuserän tasearvo eroaa väliaikaisesti verotuksellisesta arvosta. Verokantana on verojen realisointihetken verokanta, tällä hetkellä yhteisöverokanta 20 %. (Mäkelä ym. 2012, 135, 139.) Laskennallisia veroja ei ole pakko esittää yksittäisen yrityksen tilinpäätöksessä, mutta mikäli ne ovat olennaisia tulee ne lisätä vähintään tilinpäätöksen liitetietoihin. Konsernitilinpäätöksessä olennaisuus huomioiden laskennallisten verojen merkitseminen taseeseen ja tuloslaskelmaan on pakollista. (Ahti ym. 2008, 124-125.)

Laskennallisia verovelkoja ja –saamisia aiheuttaa konsernitilinpäätöksessä seuraavat toimenpiteet:

- yhdistelytoimenpiteet
- erillistilinpäätösten muuttaminen konsernin laskentaperiaatteiden mukaisiksi
- poistoeron ja vapaaehtoisten varausten jakaminen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan (KILA 7.11.2006, 23).

Sisäisten katteiden eliminointi on tyypillinen esimerkki konsernin yhdistelytoimenpiteissä syntyvistä laskennallisista veroista. Katteista johtuva laskennallinen verosaaminen syntyy kun hyödykkeen konsernin sisäisesti myynyt konserniyritys on joutunut maksamaan katteesta veron, vaikka se realisoituu konsernissa vasta silloin, kun hyödykkeet myydään konsernin ulkopuolelle. Konsernitilinpäätöksessä eliminoitu katteen vero esitetään sen tilikauden konsernituloksessa, jolloin vero realisoituu. (Mäkelä ym. 2012,136.)

Konsernin laskentaperiaatteet tulee olla samat, ja yleensä ne määräytyvät emoyhtiön mukaisesti. Mikäli yhdisteltävien yritysten laskentaperiaatteet eroavat konsernin laskentaperiaatteista, tulee erillistilinpäätöstä muokata ennen yhdistelyä, jotta ne soveltuvat konsernin periaatteisiin. Näistä toimenpiteistä saattaa syntyä erillistilinpäätöksistä johtuvia laskennallisia verovelkoja tai -saamisia. (Ahti ym. 2008, 130.)

Kolmas konsernitilinpäätöksessä laskennallisia verovelkoja ja –saamisia aiheuttava toimenpide on vapaaehtoisten varausten ja poistoerojen käsitteleminen. Poistoero syntyy tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen erotuksena. Jos poistoina vähennetään elinkeinoverolain sallimat poistot, ei poistoeroa synny. Lähtökohtaisesti konsernitilinpäätöksessä poistoerot jaetaan taseessa omaksi pääomaksi ja laskennalliseksi verovelaksi, sekä tuloslaskelmassa verovelan muutokseen ja tilikauden tulokseen. Pieniltä konserneilta jakoa ei vaadita. Poistoeron laskennallisen veron osuuden laskemiseen käytetään ensisijaisesti voimassa olevaa verokantaa. (KILA 7.11.2006, 11.)

2.1.5 Sisäisen omistuksen eliminointi

Konsernin sisäinen omistus eliminoidaan pääsääntöisesti hankintamenomenetelmällä, jossa konserniyritysten taseet sekä tuloslaskelmat yhdistetään rivi kerrallaan. Kirjanpitolaki mahdollistaa tiettyjen ehtojen täytyessä myös yhdistelmämenetelmän, eli pooling-menetelmän. Pooling-menetelmä on FAS:n mukaisissa konsernitilinpäätöksissä kuitenkin hyvin harvinainen, ja puolestaan IFRS:ssä menetelmän käyttö on kielletty. Hankintamenomenetelmä on suositelluin menettelytapa. (Mäkelä ym. 2012, 25-26.)

Hankintamenomenetelmässä sisäinen omistus eliminoidaan vähentämällä tytäryhtiöiden osakkeiden hankintamenosta tytäryhtiöiden hankintahetken oma pääoma. Jos osakkeiden hankintameno on suurempi kuin tytäryhtiön oma pääoma, syntyy konserniaktiivaa. Mikäli hankintameno on pienempi kuin vastaava oma pääoma, syntyy konsernipassiivaa. Laskentaeroa ei synny, jos oma pääoma vastaa maksettua hankintamenoa. Emoyhtiön perustaessa tytäryhtiötä on hankintameno aina perustettavan yhtiön oma pääoma, aktiivaa tai passiivaa ei tällöin synny. (Ahti ym. 2008, 47-48.)

Taulukossa 1 on kolme esimerkkilannetta hankintamenolaskelmasta. Kohdassa a. hankintameno vastaa tytäryhtiön omaa pääomaa, eikä laskentaeroa synny. Kohdassa b. hankintameno on 100 suurempi, kuin tytäryhtiön oma pääoma, syntyy konserniaktiivaa. Kohdassa c. hankintameno on 100 pienempi, kuin tytäryhtiön oma pääoma, syntyy 100 konserniaktiivaa.

	a)	b)	c)
Hankintameno	1000	1000	1000
Osakepääoma	500	500	500
SVOP	200	300	100
Muu vapaa pääoma	300	100	500
Tytäryhtiön OPO yht.	1000	900	1100
Laskentaero	0	+100 aktiiva	-100 passiiva

Taulukko 1. Hankintamenolaskelma

Hankintamenomenetelmän mukainen eliminointi suoritetaan ensin osakepääomasta, sitten muusta sidotusta pääomasta ja viimeiseksi muusta pääomasta. Sisäisen omistuksen eliminoinnin jälkeen konsernin osakepääomaksi jää lähes poikkeuksetta emoyhtiön osakepääoma. Mahdollinen konserniaktiiva tai –passiiva kohdistetaan ensisijaisesti niihin tytäryhtiön velka- tai omaisuuseriin josta sen nähdään johtuvan. (Ahti ym. 2008, 51.) Jos aktiivaa ei voida kohdistaa tiettyihin omaisuuseriin, muodostuu konserniliikearvoa joka aktivoidaan taseeseen. Puolestaan kohdistamattomasta konserniaktiivasta muodostuu konsernireserviä, joka voi muodostua esimerkiksi hyvän kaupan tuloksena, tai kauppahintaa alentavien velkojen ja vastuiden vuoksi. Konsernireservi voidaan aktivoida taseeseen ja yhdistää konserniliikearvoon. Mikäli reservi johtuu tappiollisesta toimesta, tuloutetaan reservi samalla kun tappio kirjataan kuluksi. Tällöin tulosvaikutus on vain reservin ja todellisen tappion erotus. (Ahti ym. 2008, 82,88.)

2.1.6 Vähemmistöosuus

Konserniyrityksen osakkeita saattaa omistaa konsernin ulkopuolinen taho, jolle kuuluu yrityksen tulot ja varallisuus heidän omistuksensa suhteessa. Osakkeiden osuutta vastavaa osaa omasta pääomasta ja tuloksesta kutsutaan vähemmistöosaksi. Vähemmistölle

kuuluvaa osaa tuloksesta tai omasta pääomasta ei voida lukea mukaan konsernin tulokseen ja taseeseen, ja tästä syystä vähemmistöosuus on eliminointava. (Mäkelä ym. 2012, 272.) Mikäli muutoin ei ole sovittu, niin vähemmistö vastaa myös tappiosta vain sijoituksensa mukaisesti. Vähemmistöosuuden arvon on taseessa vähintään nolla, eli negatiivista vähemmistöosuutta ei suomalaisen kirjanpitokäytännön mukaan kirjata. (Mäkelä ym. 2012, 276.)

Tässä luvussa läpi käydyt eliminoinnit on mahdollista tehdä Excel-tilukossa, ja niiden kirjaaminen tukee opiskelijan ymmärtämistä eliminointien tulosvaikutteisuudesta, sillä jokainen kirjaus tehdään manuaalisesti. Konsernitilinpäätösohjelman keskiössä on sisäisten tapahtumien osittain automaattinen eliminointi. Yritysmaailmassa tämä tehostaa konsernitilinpäätöksen tekoa huomattavasti, mutta opetuksessa automaation lisääminen täytyy tehdä oikeassa suhteessa manuaaliseen harjoitteluun nähden. Ohjelman käyttöönotto ei saa vaarantaa konsernitilinpäätöksen tarkoituksen ja tavoitteiden ymmärtämistä.

2.2 Työkalut konsernitilinpäätöksen opetuksessa

Haaga-Helian konsernitilinpäätöskurssi koostuu teoriasta, harjoituksista sekä itsenäisestä työskentelystä. Opintojaksojen asiasisällöt noudattavat opetussuunnitelmaa, mutta harjoitustavat sekä jako lähiopetuksen ja itsenäisenopetuksen välillä vaihtelee kurssikohtaisesti. Tämä aiheuttaa myös sen, että työkalujen käytössä voi olla eroavaisuuksia. Jos kurssi on etätyöpainotteinen, painottuvat harjoituksetkin Excelissä tehtäviin harjoitustöihin. Mitä paremmin käytettävät työkalut mukautuvat opetukseen, sitä enemmän opintojaksojakin voidaan soveltaa erilaisiin opetustapoihin.

Kurssi alkaa alkeistasolta ja päättyy kurssin tavoitteiden mukaisesti pienen konsernin tilinpäätöksen laadintaan. Perusideana on, että oppitunnilla tai itsenäisesti opiskeltuna käydään läpi tietty teoriaosuus ja tästä tehdään yhdessä harjoituksia. Kun perusta aiheeseen on valmis, niin opiskelijat tekevät itsenäisesti vaativampia harjoituksia valmiiksi seuraavalle kerralle. Harjoituksia tehdään muun muassa kurssilla käytettyjen harjoituskirjojen tehtävien pohjalta Excel-tilukkaan. Opintojaksolla on yleensä yksi tai useampi palautettava ja arvioitava harjoitustyö. Nämä työt pohjautuvat jo aikaisemmin tehtäviin harjoituksiin ja ovat opiskelijan itsenäisesti laadittavia. Harjoitustyöt on palautettu Excel-tiedostoina. Opintojakso sisältää paljon teoriaa, ja siihen tutustuminen jää paljolti itsenäisen opiskelun ajalle, eli itse lähiopetuksen ulkopuolelle.

Haaga-Heliassa käytetty Econet-ohjelmisto on otettu mukaan opetukseen yhdeksi harjoitustöiden työkaluksi. Laajempia harjoituksia on Excelin sijaan laadittu Econetissa. Ohjel-

maa on käytetty kursseilla hyväksi eri tavoin, joillain opintojaksoilla sitä on käytetty säännöllisesti koko kurssin ajan, kun taas joillain opintojaksoilla ainoastaan loppuharjoituksissa. Mahdollinen konsernitilinpäätösohjelma korvasi Econet-ohjelmiston ja toisi lisää mahdollisuuksia opintojakson rakenteeseen. Toimeksiantajien kanssa käydyn keskustelun pohjalta havaittiin, että uuden ohjelman käyttöönotto olisinkin syy miettiä kurssin toimintatapoja uudestaan ja mahdollisesti kokeilla uusia tapoja harjoitusten laatimiseen.

Harjoituksia on laadittu opintojaksolla kolmella tavalla: Käsien paperille tai harjoituskirjaan, Excel-taulukon tai Econet-ohjelmaan. Näiden kolmen suhteet vaihtelevat opintojaksoittain. Harjoitusten tekeminen paperille tai harjoituskirjoihin on vähentynyt huomattavasti. Useat opiskelijat tekevät nämäkin harjoitukset suoraan Excel-taulukon, eikä harjoituskirjan hankkiminen tällöin ole välttämätöntä. Näistä kolmesta harjoitustöiden laadinta Exceliin on käytetyin tapa. Microsoft Excel on opiskelijoille tuttu, ja harjoitusten tekeminen sekä tarkistaminen on nopeaa. Mikäli kurssilla on laadittu harjoituksille valmiit Excel-pohjat, niin Excel auttaa yhteenlaskussa sekä täsmäyttämässä. Tällöin opiskelija esimerkiksi huomaa välittömästi jos taseen vastaava ja vastattava puolet eivät täsmää. Excelin haittapuolena on se, että kaavat menevät helposti rikki, ne voivat muuttua tai jättää soluja ulkopuolelle, tätä ei voi tapahtua kiinteässä ohjelmistossa. Myös Excel-pohjien laatiminen jokaiselle harjoitukselle on työlästä ja aikaa vievää.

Visman Econet-ohjelmisto on ollut käytössä myös kirjanpidon kursseilla, joten konsernitilinpäätöskurssille tullessa ohjelma on opiskelijoille osittain tuttu. Eliminointivientien tekeminen onnistuu normaalin kirjanpito-ohjelman käyttöjärjestelmällä. Ohjelma on konsernilaskentaan kuitenkin melko jähmeä, ja tämän vuoksi toimeksiantajan toiveena olisi konsernilaskentaan suunniteltu ja raportointimahdollisuuksia sisältävä ratkaisu. Opinnäytetyön tavoite on löytää vaihtoehtoja näille konsernitilinpäätöskurssin työkaluille ja löytää ohjelmisto, joka olisi sopiva lisä käytössä olevien toimintatapojen lisäksi tai niiden tilalle. Ammattikorkeakouluopetuksessa hyödynnetään paljon tekstinkäsittely- ja taulukkolaskentaohjelmia. Näiden ohjelmien käyttäminen on ammattikorkeakouluopiskelijoille arkipäiväistä sekä täysin välttämätöntä. Laskentatoimen opetuksessa ohjelmistojen käyttö vaihtelee. Kun ohjelmistoratkaisu palvelee suppeampaa kohdeyleisöä, jää oppilaitoksen saama hyöty pienemmäksi. Esimerkiksi kirjanpito-ohjelman käyttäjämäärä ammattikorkeakoulussa on vain murto-osa opiskelijoista, eikä ohjelmaan näin ollen voida tehdä kovin suurta investointia. (Meisalo, Sutinen, Tarhio 2003,105.)

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu tarjoaa laajaa taloushallinnon opetusta. Aikaisemmin mainittu konsernitilinpäätöskurssi on Haaga-Heliassa 6 opintopisteen laajuinen. Puolestaan Metropolia ammattikorkeakoulussa konsernitilinpäätöksen opetus on liitetty IFRS-

opetukseen ja tämä kokonaisuus on vain 5 opintopisteen laajuinen (Metropolia ammattikorkeakoulu 2015). Toisena esimerkkinä Kajaanin ammattikorkeakoulu, jonka tarjoaman opintojakson konsernitilinpäätösosuus on ainoastaan 2 opintopistettä (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2015a, 44). Laajempi konsernitilinpäätöskurssi tuo Haaga-Heliale enemmän mahdollisuuksia, ja kurssilla on runsaammin aikaa myös mahdollisen ohjelmiston käyttämiseen.

Tutkimusta varten selvitettiin, mitä työkaluja muissa suomalaisissa ammattikorkeakouluissa käytetään opetuksen tukena. Kahdestatoista ammattikorkeakoulusta kahdesta ei saatu vastausta, joten Lapin sekä Kymenlaakson ammattikorkeakoulut jätettiin pois taulukosta. Taulukossa 2 on eroteltu sarakkeille ammattikorkeakoulussa konsernitilinpäätöksen opetuksessa apuna käytetyt työkalut.

	Ei mitään	Microsoft Excel	Ohjelmisto
Hämeen AMK		x	
Jyväskylän AMK		x	
Kajaanin AMK	x		
Metropolia AMK		x	
Mikkelin AMK		x	
Oulun AMK		x	
Seinäjoen AMK		x	
Tampereen AMK		x	
Turun AMK		x	

Taulukko 2. Käytössä olevat työkalut ammattikorkeakouluissa

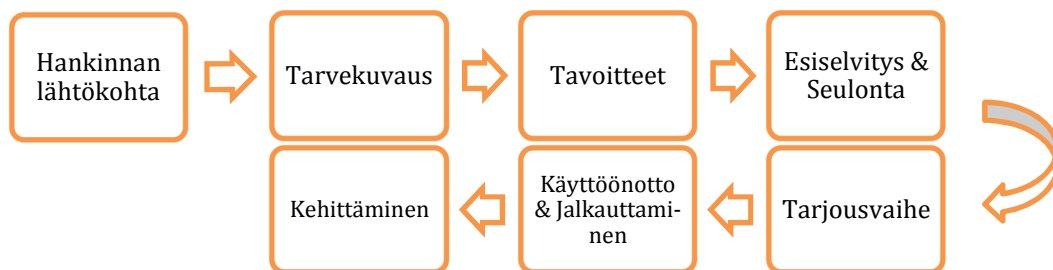
Taulukosta 2 voidaan havaita, että Haaga-Helian tavoin Microsoft Excel on käytössä lähes kaikissa muissakin Suomen ammattikorkeakouluissa. Joukosta löytyy myös oppilaitos, joissa konsernitilinpäätöksen opetus pohjautuu vain paperilla laadittaviin harjoituksiin sekä oppikirjojen esimerkkeihin. Kajaanin ammattikorkeakoulun kahden opintopisteen kokonaisuus toteutetaan täysin ilman järjestelmää. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2015b.)

Microsoft Excelin lisäksi esille tuli Excelin lisäksi toinenkin järjestelmä. Jyväskylän ammattikorkeakoulussa oltiin tietoisia, että Haaga-Heliassakin käytössä oleva Visma Econet -ohjelmisto luonnistuu joiltain osin konsernitilinpäätöksen laadintaan. Jyväskylässä Econet ei kuitenkaan ole käytössä, sillä aloittaminen on koettu työlääksi pohjatietojen järjestelmään syöttämisen johdosta. (Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2015.)

Sähköpostitiedusteluista selvisi myös, että ammattikorkeakoulut olivat hyvin kiinnostuneita löytämään vaihtoehtoja Excelin rinnalle konsernitilinpäätöksen opetukseen ja kokisivat tutkimuksen olevan hyödyksi myös heille. Toimintatapojen kehittäminen konsernitilinpäätöksen opetuksessa on ajankohtainen asia myös muissa Suomen ammattikorkeakouluissa.

2.3 Järjestelmähankintaprosessi

Järjestelmän hankinta on suunniteltu prosessi, johon organisaation tulee käyttää resursseja, kuten aikaa. Suunniteltu prosessi aloitetaan nykytilan selvityksestä, sekä tarpeiden kartoituksesta. Tuloksena on näihin tarpeisiin parhaiten soveltuva järjestelmä, joka täyttää myös muut asetetut kriteerit. (Forselius 2013, 10.) Vaikka Haaga-Helialle tehtävä tutkimus ei täysin vastaa normaalia järjestelmähankintaa, prosessin kulku on samankaltainen. Järjestelmähankintaprosessi voidaan mallintaa kuvion 3 mukaisesti.

Kuvio 3. Järjestelmän hankintaprosessi (Facilor Oy 2015).

Hankinnan lähtökohta

Järjestelmähankinnan aloitetaan organisaation lähtötilanteen kartoituksella. Prosessit ja toimintatavat arvioidaan ja päivitetään, uutta järjestelmää ei hankita tukemaan huonoksi todettuja toimintatapoja. Organisaation mahdollisen käytössä olevan järjestelmän hyvät ja huonot puolet tutkitaan ja arvioidaan missä on parantamisen varaa. Tulee myös miettiä onko järkevää hankkia täysin uusi järjestelmä, vai kehittää jo olemassa olevaa. Käytössä saattaa olla muita säilytettäviä järjestelmiä ja näiden mahdollisuudet järjestelmäintegraatioihin tulee selvittää. (Facilor Oy 2015.) Integraatiot vähentävät päällekkäistä tietoa sekä nopeuttavat tiedon kulkua ja pienentävät virheriskiä (Lahti, Salminen 2008, 39).

Tarvekuvaus

Nykytila-analyysin jälkeen kuvataan todelliset tarpeet. Päivitettyjen prosessien ja toimintatapojen vaatimat tarpeet huomioidaan, sekä epäolennaisista luovutaan. Tarpeet priorisoidaan ja järjestelmältä vaaditut asiat asetetaan. Priorisointi on tärkeää, jotta tiedetään mihin ominaisuuksiin keskittyen esiselvitystä lähdetään tekemään. Perustellaan miksi järjestelmää lähdetään hankkimaan ja mitkä ovat nykytilan ongelmakohdat. (Forselius 2013, 66.)

Tavoitteet

Ennen järjestelmien etsimisen aloittamista asetetaan hankinnan tavoitteet ja se tila mihin hankinnalla pyritään pääsemään. Järjestelmähankinnalle lasketaan myös budjetti. Hankinnan tuloksena valitun järjestelmän täytyy tukea organisaation toimintaa ja tuottaa sille hyötyä. Mikäli järjestelmän hankinnan kokonaiskustannukset ovat siitä saatavaa hyötyä suuremmat, ei hankinta ole kannattava. Tavoitteiden asettaminen ja niihin pääsyn seuraaminen luo pohjan järjestelmän kehittämiseksi sekä hankinnan onnistumisen arvioinnille. (Forselius 2013, 67.)

Esiselvitys & seulonta

Markkinoilta etsitään toivottuun tarkoitukseen soveltuvia ratkaisuja, karsien heti pois ne jotka eivät täytä organisaation tarpeita. Tutustutaan tarkemmin ohjelmantarjoajiin sekä heidän tarjoamiinsa ratkaisuvaihtoehtoihin, keskustellaan toimittajien kanssa organisaation tarpeiden täyttämiseksi ja tarvittaessa rajataan joukkoa lisää. Lopuksi valitaan muutama järjestelmä mukaan tarjouskilpailuun ja järjestelmien hyvät sekä huonot ominaisuudet eritellään. (Facilor Oy 2015.)

Tarjousvaihe

Tarjouskilpailuun valituille järjestelmille laaditaan tarjouspyynnöt, ja lopullisten tarjousten pohjalta tehdään tarjousvertailu. Vertailuvaiheessa vaihtoehdot on yleensä karsittu jo 1-3 järjestelmään. (Granlund, Malmi 2004, 135.) Tarjousvertailun tarkoituksena on laittaa valitut ratkaisut järjestykseen ja sen perusteella valita paras vaihtoehto. Vertailu tehdään aikaisemmin asetetuilla kriteereillä. Ratkaisuja verrataan sekä keskenään, että hankinnan tavoitteiden kanssa. (Forselius 2013, 88.)

Käyttöönotto & jalkauttaminen

Hankintaprosessin tuloksena on tarpeet ja kriteerit täyttävän järjestelmän käyttöönotto. Käyttöönoton oma prosessi riippuu paljon organisaation koosta ja järjestelmän käyttäjämäärästä. Kouluttaminen ja järjestelmätarjoajalta saatu käyttötuki ovat alkuun avainasemassa, jotta järjestelmän käyttö saadaan sujuvasti jalkautettua organisaation sisällä. Jär-

jestelmänhankintaprosessin alussa päivitetty toimintavavat ja prosessit viimeistellään sekä luodaan mahdolliset ohjelmistointegraatiot. Näin saadaan toimintaa tukeva ja organisaatiolle lisäarvoa tuova järjestelmäkokonaisuus. (Facilor Oy 2015.) Forseliuksen järjestelmänhankintaprosessissa käyttöönottoa ja jalkauttamista ei ole nostettu omaksi prosessin vaiheeksi. Facilor Oy puolestaan asettaa tämän prosessin vaiheen yhdeksi tärkeistä huomioitavista seikoista, eikä tätä saa myöskään unohtaa opetuskäytössä olevissa järjestelmissä. Opetuksen työvälineohjelmia apunaan käyttävien opettajien tulee osata käyttää ohjelmistoja ja hyödyntää niiden ominaisuuksia. Mikäli osaaminen jää vain perusominaisuustasolle, jää ohjelmasta saatu hyöty pienemmäksi, kuin siitä olisi mahdollista saada (Meisalo ym. 2003, 105).

Kehittäminen

Järjestelmänhankintaprosessi ei pääty ohjelman käyttöönottoon. Organisaatiossa ja sen toiminnassa voi tapahtua muutoksia, joihin myös järjestelmien täytyy mukautua. Tämä vaatii jatkuvaa kehitystä ja valvontaa. Mikäli järjestelmän käyttöä ei valvota, ajan kuluessa siitä saadut hyödyt pienenevät. (Forselius 2013, 101.) Projekti on onnistunut, mikäli se täyttää asetetut tavoitteet, ja se tuo lisäarvoa liiketoiminnalle, on myös tärkeää, että järjestelmää käyttävät henkilöt ovat tyytyväisiä uusiin menetelmiin. Valvonnan osa on myös kyseenalaistaa prosesseja ja pyrkiä jatkuvaan kehitykseen, sekä arvioida milloin järjestelmät ovat tulleet elinkaarensa päähän ja on aika suunnitella uutta hankintaa. (Lahti, Salminen 2008, 191-192.)

3 Konsernitilinpäätösohjelmat tutkimuksessa

Kun konsernitilinpäätösohjelmaa lähdetään etsimään, tulee selvittää tarkasti ne tarpeet ja kriteerit jotka ohjelman tulee täyttää. Normista poiketen, ohjelma ei tule yritystoiminnalliseen käyttöön, eivätkä näin ollen ohjelmantarjoajatkaan ole normaalissa myyntitilanteessa. Ohjelman täytyy mukautua opintosuunnitelmaa tukevaksi. Komponentit jotka eivät tuo opetukseen lisäarvoa eivät saa hidastaa tai muutoin vaikeuttaa ohjelman käyttöä. Tässä luvussa esitetään tutkimuksessa käytetyt menetelmät sekä käydään läpi tutkimusprosessin kulku. Tämän jälkeen edetään tutkimuksen lähtökohtiin ja ohjelmistokartoitukseen. Luvun päättää ohjelmistoverailu.

3.1 Tutkimusmenetelmä ja toteutus

Tässä opinnäytetyössä on käytetty laadullista tutkimusmenetelmää. Aineiston keräämiseen ei käytetty tilastollisia menetelmiä, eikä kyselytutkimuksia ole tehty. Laadullinen tutkimusmenetelmä valittiin, koska tutkittavia kohteita ei ollut montaa, ja niistä kerättiin tietoa ohjelmistoesittelyiden ja haastatteluiden avulla. Kyseinen tutkimusmenetelmä vaati paljon pohjatyötä, muun muassa tutustumista kohdeorganisaatioihin, tapaamisien kulun suunnittelua sekä useita yhteydenottoja eri tahoihin. Tapaamiset ohjelmantarjoajien kanssa veivät aikaa, mutta olivat hyvin informatiivisia ja tehokkaita tapoja tutustua tutkittaviin kohteisiin. Suurimpana haasteena oli saada yhteys organisaatioihin, sillä organisaation sisältä tuli löytää oikea ihminen, joka ymmärsi tutkimuksen luonteen. Tapaamiset järjestettiin ilman toimeksiantajaa, joten tämä vaati selvitystä ohjelmantarjoajille siitä miksi yhteydenotto tehtiin opiskelijan kautta. Lupausta ohjelmiston käyttöönotosta tai käytettävissä olevasta budjetista ei voitu tehdä, ja tämäkin tuli selittää sillä tavoin ettei se vaarantanut tutkimuksen uskottavuutta.

Tutkimusprosessin kulku voidaan kuvata seuraavasti:

1. tapaaminen toimeksiantajan kanssa, toimeksianto sekä sen yksityiskohdat
2. suunnitelman ja aikataulun laatiminen
3. ohjelmistojen etsiminen ja niihin tutustuminen
4. yhteydenotot ohjelmantarjoajiin
5. tapaamisiin valmistautuminen, kysymysten laatiminen
6. tapaamiset ohjelmantarjoajien kanssa
7. muistiinpanojen puhtaaksikirjoittaminen
8. tapaaminen toimeksiantajan kanssa, tulosten esittäminen

Kirjoitustyötä tehtiin koko prosessin ajan. Prosessin keskivaiheilla keskityttiin enemmän ohjelmantarjoajien tapaamisien suunnitteluun, tällöin kirjoitustyö jäi vähemmälle. Tapaamiset eivät olleet perinteisiä haastattelutilanteita, vaan ohjelmantarjoajien järjestämiä ohjelmistoesittelyjä. Tämän vuoksi tapaamisiin ei tehty tarkkaa kysymyspohjaa. Puolestaan listattiin asioita mitä haluttiin tietää, ja mikäli oli tarpeen voitiin kysyä tarkentavia kysymyksiä. Tapaamiset kestivät noin 3 tuntia/esittely. Tapaamisia ei nauhoitettu, koska sitä ei koettu hyödyksi niiden luonteen vuoksi. Kaikki esittelyissä käytetty materiaali saatiin omaan käyttöön, sekä tapaamisen ohella otettiin muistiinpanoja. Myös lisätietoja oli mahdollista kysyä jälkikäteen. Ennen Gordionilla vierailua oli mahdollisuus sähköpostihaastatteluun, jonka pohja on liitteenä 1.

Haaga-Helian toimeksiantajan kanssa tavattiin kaksi kertaa, jonka lisäksi käytiin sähköpostikeskustelua. Useat tapaamiset eri tahojen kanssa vaativat aikaa, ja koska tapaamiset järjestettiin toimistoaikoina. Kokonaisuudessaan tutkimus meni suunnitelman mukaisesti. Haasteeksi koettiin tutkimuksen ajankohta, sillä organisaatioiden kesälomat pitkittivät tutkimukseen käytettyä aikaa.

3.2 Tutkimuksen lähtökohdat

Konsernitilinpäätösohjelma tullaan ottamaan käyttöön teoriaopetuksen sekä Excel-laskennan tukena. Suurella osalla konsernitilinpäätös –kurssin opiskelijoista ei ole aikaisempaa kokemusta konsernilaskennasta, eli kurssin opetus lähtee alkeistasolta. Niin kuin aikaisemmin tutkimuksessa on mainittu, konsernikirjanpidossa tulee ymmärtää kokonaisuutta ja tapahtumien vaikutuksia. Tämän vuoksi teorian tukena on käytetty Microsoft Excel –työkalua, joka ei mahdollista vientien automatiikkaa. Kurssin edetessä mukaan on tarkoitus ottaa konsernitilinpäätökseen laadintaan tarkoitettu ratkaisu, jolla toivotaan pääsevän lähemmäs työelämän tilanteita. Ohjelmistojen automatisoitu konsolidointi poistaa manuaalista työtä ja tuo huomattavasti enemmän analysointi- ja raportointimahdollisuuksia. Oikealla ohjelmavallinnalla tavoitellaan opiskelijalle sopivaa teorian ja käytännön kokonaisuutta.

Opetuskäytössä ohjelmalta vaaditaan tiettyjä piirteitä, seuraavaksi on eritelty toimeksiantajan toiveita.

Oppilaitosasenne

On tärkeää, että ohjelmantarjoajalla on myönteinen asenne mahdolliseen yhteistyöhön oppilaitoksen kanssa. Ohjelma ei tule kaupalliseen käyttöön, ja siksi tilanne tulisi nähdä ennemmin yhteistyönä ja toki myös markkinointitoimintana. Haaga-Helia on yksi Suomen

suurimmista ammattikorkeakouluista ja sen opiskelijat luovat suuren tulevaisuuden käyttäjäryhmän, jolla olisi jo valmiiksi kokemusta koulussa käytetystä ohjelmasta.

Nopea käyttöönotto ja helppous

Yritysmailman tilanteesta poiketen, opintokokonaisuuksissa käytettävissä oleva aika on hyvin rajallinen. Konsernitilinpäätöskurssi sisältää noin 48 tuntia lähiopetusta, eikä näin ollen ohjelman käyttämisen harjoitteluun voida käyttää aikaa. Valitun ohjelman tulee olla helppo ja nopea ottaa käyttöön, jotta aikaa voidaan käyttää enemmän itse konsernilaskentaan.

Etäkäyttö

Mikäli ohjelmistoa voisi käyttää myös koulun ulkopuolella, tukisi se toivetta etäopiskelumahdollisuuksia lisäämisestä. Lisäksi tulee ottaa huomioon, että opiskelijat voivat työskennellä monessa Haaga-Helian eri toimipisteessä, eikä tämän tulisi rajoittaa ohjelman käyttöä.

EmCe-yhteys

Haaga-Heliassa käytetään opetuksessa EmCe –kirjanpito-ohjelmaa vuoden 2015 syksystä alkaen. Voidaan pitää suurena hyötynä, jos konsernitilinpäätöksen sekä kirjanpidon ohjelmien välinen yhteys on mahdollinen. Tämä yhtenäistäisi ulkoisen laskentatoimen opintokokonaisuuksia sekä auttaisi opiskelijaa hahmottamaan niiden yhteyttä toisiinsa.

Kielivalinnat

Haaga-Helian opiskelijoista joka kymmenes tulee ulkomailta ja konsernitilinpäätösopinnot on käytävissä myös englanniksi. Mikäli valittavassa ohjelmassa on valinnanvaraa kielissä, olisi siitä suuri hyöty vaihto-oppilaille sekä muille vieraskielisille opiskelijoille.

Microsoft Excel-toimivuus

Ohjelman käyttöönotto ei poista Excelin käyttämistä kurssilla, ja siksi niiden välinen toimivuus koettaisiin hyödyksi. Mahdollisuus Excel-taulukoiden sisäänlukemiseen ohjelmaan nopeuttaisi käyttöönottoa. Myös valmiiden raporttien lataus ohjelmasta selkeästi Excel-muotoon olisi kätevää, sillä palautettavat harjoitustyöt vaaditaan usein Excel-muotoisina.

3.3 Ohjelmistokartoitus

Toimeksiantajan käyttöön soveltuvaa ohjelmistoa etsittiin konsernitilinpäätöksen laadintaan sekä konsernilaskentaan tarkoitetuista ohjelmista. Etukäteen oli tiedossa, että ohjelmia ei ole runsaasti, eivätkä kaikki sovellu haluttuun tarkoitukseen. Ohjelmien löytämiseen

käytettiin ensin Google-hakukonetta, mistä löytyi moni vaihtoehtoista. Tämän lisäksi selvitetiin muiden suomalaisten oppilaitosten konsernitilinpäätöksen opetuksessa käyttämiä ratkaisuja. Myös Theseus -tietokannasta löytyi useita aikaisempia opinnäytetöitä konsernitilinpäätöksen aiheesta, ja muun muassa Eeva Aron ”Kunnan uudistunut konsernitilinpäätös” opinnäytetyön avulla löytyi Raindance –konsernilaskentaohjelma, joka on käytössä muun muassa Nastolan kunnassa (Aro E. 2010, Kunnan uudistunut konsernitilinpäätös, 36). Mahdollisia ohjelmistovaihtoehtoja etsittiin myös suomalaisten konsernien käyttämien ohjelmien joukosta.

Suuri osa ohjelmista voitiin karsia pois melko nopeasti. Niihin tutustumiseen ei käytetty turhaa aikaa, sillä ne eivät täyttäneet asetettuja ensikriteerejä. Ensikriteerit muotoiltiin kysymyksiksi joiden avulla tutkimusjoukkoa voitiin pienentää:

1. Onko ohjelmantarjoajalla ratkaisua konsernilaskentaan ja –tilinpäätökseen?
2. Onko ratkaisu osa jotain suurempaa kokonaisuutta? Jos on, niin onko ratkaisu mahdollista saada yksittäisenä, vai ainoastaan esimerkiksi kirjanpito-ohjelman lisäosana?
3. Voisiko ohjelma soveltua opetuksessa käytettäväksi?

Tutkimusjoukkoa rajaamalla jäljelle jäi varteenotettavat vaihtoehdot. Seuraavaksi esitellään ohjelmia joista tutkimus aloitettiin.

3.3.1 Lemonsoft

Lemonsoft Oy on vuonna 2006 perustettu IT-alan ohjelmistotalo, joka toimii Vaasassa, Joensuussa sekä Vantaalla. Lemonsoft tarjoaa toiminnanohjausjärjestelmän kokonaisratkaisun liiketoiminnan ohjaamiseen sekä kehittämiseen. Päätuotteenaan heillä on Lemonsoft-yritysohjelmisto, jota käyttää 1300 yritystä läpi toimialarajojen. Ohjelmisto koostuu useasta järjestelmästä, joista asiakas voi koota tarpeitaan vastaavan kokonaisuuden. Lemonsoft-yritysohjelmiston keskiössä on Taloushallinto-ohjelma, Lemonsoft -toiminnanohjausjärjestelmän muita osia ovat muun muassa asiakkuuksienhallinta-, palkka- ja henkilöstöhallinto- sekä logistiikkaohjelmat. Lemonsoft taloushallinto-ohjelmaan sisältyy myös konsernikirjanpito-ohjelma. (Lemonsoft Oy 2015a.)

Eriyisen kiinnostavan Lemonsoft ratkaisusta teki se, että kyseistä taloushallinto-ohjelmistoa käytetään Kajaanin ammattikorkeakoulun ja Oulun yliopiston muodostaman aikuis- ja täydennyskoulutuspalvelut AIKOPA:n taloushallinnon erikoistumisopinnoissa. (Aikopa 2015). Ohjelmantarjoaja tekee siis jonkin asteista oppilaitosyhteistyötä, vaikka

Kajaanin ammattikorkeakoulu ei käytäkään ohjelmaa korkeakouluopetuksessaan. Ohjelmantarjoajan kanssa käydyin keskustelun jälkeen kuitenkin selvisi, ettei Lemonsoft konsernitilinpäätös-ohjelma sovellu käytettäväksi erillisenä ohjelmistona toisen kirjanpito-ohjelman ohella. Haaga-Heliällä on käytössä Emce-kirjanpito-ohjelma, eikä näin ollen Lemonsoftin ratkaisut sovi tämän hetken tarpeisiin.

3.3.2 CGI - Raindance

CGI eli Consultants to Government and Industry on Kanadassa perustettu IT- ja liiketoimintaprosesseja tukevia ratkaisuja tarjoava yritys. Tavoitteenaan he pyrkivät luomaan asiakkailleen mahdollisuuksia tulokselliseen toimintaan sekä auttamaan heitä saavuttamaan liiketoiminnalliset tavoitteensa. (CGI 2015a.)

CGI tarjoaa tuoteratkaisuja seuraavilla aihealueilla: asiakkuudenhallinta, rahoitushallinto, henkilöstöratkaisut, mobiilipalvelut, paikkatieto, taloudenohjaus, terveydenhuollon tuoteratkaisu, toiminnan- ja valmistuksenohjaus sekä globaalit tuoteratkaisut (CGI 2015b). Yksi taloudenohjauksen tuoteratkaisuista on Raindance ERP-ratkaisu, joka soveltuu sekä yritysten, että yhteisöjen käyttöön. Raindance –ohjelma on kokonaisvaltainen organisaation hallinnon työkalu, joka kokoaan prosessit yhtenäiseksi kokonaisuudeksi yhteen ohjelmistoon (CGI 2015c). CGI:n tuoteratkaisujen joukosta ei löytynyt omaa ratkaisua konsernilaskentaan, mutta jo aikaisemmin mainitussa Eeva Aron ”Kunnan uudistettu konsernitilinpäätös” -opinnäytetyössä oli mainittu Nastolan kunnan käyttävän kyseistä ohjelmaa apunaan konsernitilinpäätöksessä.

Raindancen asiakaspalvelun kanssa käyty keskustelu tarkensi CGI:n ratkaisujen sisältöä. Raindance on osa CGI:n tarjoamaa kuntamalli kokonaisuutta, jonka yhteyteen on rakennettu erillinen konsernilaskentaosuus. Tämän osuuden käyttäminen edellyttää myös kuntamallin käyttämistä kirjanpidossa. CGI:llä ei ole tarjota erillistä moduulia konsernilaskentaan. (CGI 2015d.)

3.3.3 SBB Oy – P-Analyzer Consolidation

Erilaiseksi ja hieman kevyemmäksi vaihtoehdoksi osoittautui SBB – Solutions for Business and Brains Oy:n tarjoama P-Analyzer Consolidation –ohjelma. SBB kuvailee itseään ”Korkeatasoisten talouden, sijoitustoiminnan ja tietotekniikan asiantuntijoiden verkko-na” (SBB 2015a). SBB tarjoaa Excel-pohjaisia ratkaisuja yrityksille, kunnille sekä kiinteistöyhtymille. Ratkaisujen ominaisuudet ja käyttöohjeet on kuvattu internetsivuilla tarkasti ja ohjelmista saa hyvän kokonaiskuvan. Myös hinnat on ilmoitettu sivuilla, asiakas on oikeu-

tettu tekemään veloituksetta lisäkopioita ostamastaan ratkaisusta yrityksensä ohjelmiston käyttäjille.

P-Analyzer on Excelin alaisuudessa toimiva konsernitilinpäätösratkaisu, joka sisältää Excel-kaavojen kautta suoritettua automatiikkaa. Työvaiheissa syötetään emon ja tytäryritysten luvut tuloslaskelma- ja tasepohjiin jonka jälkeen eliminointiviennit omaan pohjaansa. Näiden yhdistelmänä syntyy konsernin luvut (SBB 2015b). P-Analyzer on kokonaisuudessaan yksinkertainen ja Excelin perusosaajalle helppokäyttöinen. Ohjelman lisäarvo Haa-ga-Helian opetuksessa jäisi kuitenkin valitettavan pieneksi. Eroa nykyiseen Excelissä tapahtuvaan opetukseen on sillä ohjelman sisään on rakennettu pientä automatiikkaa, mutta suurta muutosta ohjelman käyttöön otosta ei syntyisi.

3.3.4 Gordion - Primavista

Gordion-talousohjaus Oy on talousohjauksen ja johtamisjärjestelmien asiantuntijayritys. Yritys on alun perin perustettu vuonna 1988 Nokiasta MBO-kaupalla, jossa se myytiin toimivalle johdolle. Jo 27 vuotta toiminnassa ollut Gordion tarjoaa ratkaisuja sisäisenlaskentaan sekä konsernitilinpäätökseen. Ohjelmistot hyödyntävät SQL-tietokantoja, eikä yksittäisiin työasemiin asentamista vaadita. Ohjelmisto on alun alkaen rakennettu palvelemaan erilaisten organisaatioiden tarpeita, eikä ohjelmistokoodiin tarvitse uuden asiakkuuden alussa enää puuttua. Nykypäivänä Gordionin ratkaisut ovat käytössä läpi toimialarajojen, pienistä organisaatioista suuriin globaaleihin toimijoihin. Yksi Gordionin pitkäaikaisimmista asiakkaista on pohjoismaiden johtava viestintäkonserni Nordic Morning Oyj, joka vielä vuonna 2013 toimi nimellä Edita Oyj. (Gordion-talousohjaus Oy 2015a.)

Gordionin kehittämä monipuolinen ohjelmistoperhe Primavista tarjoaa työkaluja organisaatioiden talouden ohjaukseen. Primavista -ohjelmistoperhe koostuu moduuleista, joita asiakas voi ottaa käyttöön yksittäisinä osina tai koota niistä tarpeidensa mukaisen työvälinekokonaisuuden. Primavistan moduulit ovat työkaluja organisaation raportointiin, suunnitteluun, grafiikkaan sekä visuaalisen mittariston laadintaan. Näiden sisäisenlaskennan moduuleiden lisäksi Gordion on kehittänyt Primavista –konsernitilinpäätös työkalun, jonka avulla on mahdollista laatia virallinen konsernitilinpäätös, välitilinpäätökset sekä kuukausittainen konsernilaskenta. Kaikkiin Primavista –moduuleihin sisältyy hallintamoduuli, jonka avulla pääkäyttäjä voi itse hallita ja ylläpitää järjestelmää, eikä muutoksia kohdatessa tarvita erillistä konsulttia tai päivitystä Gordionin puolelta. (Gordion-talousohjaus Oy 2015a.)

Primavista-Konsernitilinpäätös on ohjelmistoperheen moduuli, jolla voidaan toteuttaa vuosi- ja osatilinpäätökset sekä kuukausittainen konsernilaskenta, myös IFRS-raportointi on

mahdollinen. Ohjelmistossa on omat välilehtensä sisäisten liiketapahtumien, katteiden, hankintatietojen ja korjausvientien syöttämiseen. Ohjelmisto muodostaa Brutto-Netto-raportin, joka esittää yhdessä näkyvässä konsernitilinpäätöksen eri vaiheet, ja sen mistä luvut ovat muodostuneet. Raportilta pääsee porautumaan konsernilukuihin, eivätkä eliminointiviennit näin ollen näy ainoastaan kokonaissummina. (Gordion-talousohjaus Oy 2015c, 49.) Tällä varmistetaan myös konsernitilinpäätöslainsäädännön mukainen audit-traili -vaatimus, sillä kaikki luvut ovat jäljitettävissä. Primavista sisältää lukuisia eri raportti-vaihtoehtoja, joiden avulla lukuja voidaan tarkastella halutuun kriteeriin. (Gordion-talousohjaus Oy 2015b.)

Primavista hallitsee laskenta- sekä kohdistussääntöjä, myös organisaatorakenteen muuttuessa järjestelmä hoitaa muutokset automaattisesti. Ohjelmisto on suunniteltu konsernilaskennan ammattilaisen työkaluksi. Automaattiset laskentasäännöt helpottavat laatimista, mutta ymmärrystä konsernitilinpäätökseen vaaditaan. (Gordion-talousohjaus Oy 2015b.)

3.3.5 Basware - FPM

Basware Oyj on globaali, alansa johtava hankinnasta maksuun- ja verkkolaskuratkaisujen toimittaja. Baswaren ratkaisujen avulla organisaatiot tehostavat ja yksinkertaistavat toimintojaan pyrkimyksenä tuottaa mahdollisimman paljon lisäarvoa liiketoiminnalle. Basware perustettiin vuonna 1985 ja se listautui Helsingin pörssiin vuonna 2000. (Basware Oyj 2015a.) Baswaren ratkaisulla on miljoonia loppukäyttäjiä, 900 000 yrityksessä, yli 100 maassa (Basware Oyj 2015d).

Baswaren pilvipalveluihin perustuvat ratkaisut tukevat yrityksen strategiaa. Ne keskittyvät ratkaisemaan olemassa olevia ongelmia organisaatioissa koosta ja toimialasta riippumatta. Yksinkertaisia asioita tehdään usein liian monimutkaisesti, liiketoiminnan prosessit hidastuvat jos talouden ohjaus ei ole tarvittavalla tasolla. Baswarella on ratkaisuja, joilla näitä organisaation toimintoja ja niihin liittyviä prosesseja voidaan tehostaa. Keskiössä on hankinnasta maksuun –ratkaisu. Muita tarjoajan ratkaisuja on muun muassa verkkolaskutuksen, suunnittelun ja raportoinnin sekä analytiikan osa-alueilla. Baswaren asiakkaat voivat valita ratkaisujen eri palvelupaketeista sopivimman kokonaisuuden. Ratkaisut ovat suunniteltu toimimaan muiden järjestelmien rinnalla, ja Basware onkin panostanut järjestelmäintegraatioihin. (Basware Oyj 2015b.)

Baswarella on tarjota oma työkalunsa myös konsernitilinpäätökseen. Baswaren FPM – Financial Performance Management –ratkaisu sisältää valmiita sisältökokonaisuuksia konsernitilinpäätökseen. FPM on monipuolinen eri moduuleista koostuva ratkaisu konser-

nitilinpäätökseen sekä johdon laskentatoimeen. Sisältökokonaisuuksia tarjotaan sekä FAS:n ja IFRS:n mukaiseen konsernitilinpäätökseen. Nämä sisältökokonaisuudet sisältävät:

- valmiin tilikartan, jota voidaan muokata asiakkaan tarpeiden mukaan
- yli 60 valmista tilinpäätösraporttia ja yli 30 syöttöpohjaa
- valmiit tiedonsiirtoliittymät taloushallinnon perusjärjestelmistä
- ohjeistus jokaisen pohjan käyttöön
- raportointisäännösten päivitys ja käyttöopastus

FPM:n avulla tehostetaan konsernitilinpäätöksen laadintaa. Ohjelma konsolidoi automaattisesti ja reaaliaikaisesti, sekä sisältää valmiina sisäisten erien eliminointi ja täsmäytystoiminnot sekä valuuttakäsittelyn. (Basware Oyj 2015c.) FPM -ratkaisulla on monia tyytyväisiä asiakkaita, muun muassa Isku, OP-Pohjola, Tokmanni ja Rovio (Basware Oyj 2015d).

Edellä mainittujen ohjelmantarjoajien ratkaisut valittiin mukaan ohjelmistokartoitukseen, sillä löydetyistä ohjelmista nämä vaikuttivat aluksi sopivilta ja vaativat tarkempaa tutustumista. Mikäli ohjelmistokuvauksesta pystyi heti huomata, ettei se soveltunut haluttuun tarkoitukseen, ei sitä otettu mukaan kartoitukseen. Näiden ohjelmistokartoitukseen mukaan otettujen ratkaisujen lisäksi löytyi muutama muukin ratkaisu, jotka kuitenkin jätettiin tarkastelun ulkopuolelle. Aditron julkishallinnolle suunniteltu INTIME-tuoteperheeseen kuuluva konsernitilinpäätösratkaisu, joka soveltuu vain julkishallinnolle (Aditro Oy 2014), sekä globaalisti toimivan ohjelmistojätti Oraclen Hyperion Financial Management (HFM). Oraclen ratkaisu tiedettiin ennalta jo hyvin raskaaksi ja kalliiksi ohjelmistoksi, eikä tämän vuoksi sitä otettu mukaan tutkimukseen. Oraclen sijaan suomalainen Basware oli huomattavasti parempi vaihtoehto, vaikka Baswaren ratkaisut ovat myös Oraclen tapaan suunnattu suurien organisaatioiden käyttöön.

3.4 Ohjelmistovertilu

Tutkimuksen ohjelmistovertiluun valittiin kaksi järjestelmää; Gordionin Primavista- Konsernitilinpäätös sekä Baswaren FPM. Molempien ohjelmantarjoajien kanssa järjestettiin tapaaminen, joissa päästiin tutustumaan järjestelmien demoversioihin sekä keskustelemaan ohjelmistojen mahdollisuuksista koulutusikäisessä. Ohjelmistoissa on paljon samankaltaisuuksia, vaikka kyseessä ovat alansa erikokoiset toimijat. Ohjelmien kohdeorganisaatiokokoon on erilainen, ja tämä vaikeuttaa järjestelmien vertailtavuutta. Toimeksiantajan painottama oppilaitosasenne täytyy molempien ohjelmantarjoajien kanssa, ja yhteistyö Haaga-Helian kanssa koetaan mielenkiintoisena mahdollisuutena.

Molemmat ohjelmistot on suunniteltu liiketoiminnalliseen käyttöön ja ne sisältävät paljon toimintoja ja mahdollisuuksia joita opetuskäytössä ei tarvita, tai niiden käyttöön ei ole tarpeeksi aikaa. Tämän vuoksi ohjelmistoa ei voida luokitella paremmaksi vaihtoehdoksi, mikäli se sisältää enemmän toimintoja. Haaga-Helian toiveet keskittyvät opetussuunnitelman mukaisten toimintojen helppokäyttöisyyteen, nopeaan käyttöönottoon sekä mahdolliseen integraatioon toimeksiantajan käytössä olevien muiden ohjelmistojen kanssa. Opetuskäytössä konsernitilinpäätösohjelmalta vaaditut toiminnot sisältyvät ratkaisujen perustoimintoihin. Ohjelmiston hinta on yksi valintaan eniten vaikuttavista tekijöistä, mutta tässä tarkastelussa se jätetään ulkopuolelle, sillä ohjelmistoja halutaan vertailla ilman, että valinta tehtäisiin ainoastaan hinnan perusteella.

Taulukossa 3 on eritelty ohjelmistojen tarkasteltavat tekijät, jotka on valittu toimeksiantajan tutkimuksen alkutilanteessa annettujen toiveiden mukaisesti. Ohjelmistoja on arvioitu asteikolla 1-3, 1=heikko, 2=kohtalainen, 3=hyvä.

	Primavista	FPM
Kotimaisuus	3	3
Kielivalinnat	3	3
Sisäänluku	2	3
Käyttöönotto & muokattavuus	2	3
Selkeys	3	2
Toiminnot	3	3
Yhteistyö	3	3

Taulukko 3. Ohjelmistoverailu

Gordion ja Basware ovat kotimaisia yrityksiä, joille yhteistyö suuren suomalaisen ammattikorkeakoulun kanssa on koettu hienona mahdollisuutena. Haaga-Heliasta valmistuneet opiskelijat voivat olla yritysten mahdollisia työntekijöitä tai ohjelmistojen loppukäyttäjiä. Kanssakäyminen ja yhteistyö kotimaisten osapuolien kanssa toimi mutkattomasti. Kotimaisuus on tämän vuoksi nostettu yhdeksi tekijöistä, vaikka eroa se ei ohjelmien välille tuokaan.

Niin kuin aikaisemmin on todettu, englanninkielen valitseminen käyttökieleksi koettaisiin hyödyllisenä. Molemmissa ohjelmissä kielen vaihtaminen suomesta englanniksi käy helposti, eikä kantoja tarvitse myöskään hallita erillisinä. Tämä tarkoittaa sitä, että jos opettaja haluaa tehdä muutoksia demoyritysten alkutietoihin tai muuttaa tehtäviä jollain tapaa, niin päivitystä ei tarvitse tehdä kuin yhteen kantaan. Englanninkielisten opiskelijoiden li-

säksi tämä voidaan nähdä mahdollisuutena myös suomenkielisille opiskelijoille harjoittaa englannin sanastoaan.

Ennen itse konsernitilinpäätöksen tekemistä, täytyy ohjelmiin lukea sisään tai syöttää konserniyhtiöiden erillistilinpäätökset. Molempiin tämä voidaan tehdä perinteisesti käsin syöttämällä, mutta kokonaisuudessaan se on aikaa vievää, sekä virheiden mahdollisuus on suuri. Muiden vaihtoehtojen osalta mahdollisuudet vaihtelevat. Primavistaan voidaan sisäänlukea tietoja käsin syöttämisen lisäksi myös muun muassa Excelin vakiomuotoisen tiedoston, tai makron avulla muodostun taulukon kautta.

Basware tekee yhteistyötä EmCe Solution Partner Oy:n kanssa ja Baswarella on valmis integraatio EmCe – kirjanpito-ohjelmaan. Tämä mahdollistaa sen, että FPM –ohjelmistoon voidaan ladata suoraan tietoja EmCestä. Integraatio mahdollistaa myös siirtymisen ohjelmistojen välillä, FPM:stä voidaan siirtyä vaivattomasti EmCen tietoihin ja takaisin, esimerkiksi jos haluttaisiin varmistaa jotain yritysten erilliskirjanpidosta. Integraatio toisi myös mielenkiintoisen mahdollisuuden jatkaa kirjanpidonkurssien aikana tehtyjä harjoituksia konsernitilinpäätöskurssilla. Tämän kaltaista ohjelmistointegraatioita Gordionin Primavista ei tarjoa.

Yritysmailmassa integraatiot ovat hyödyllisiä, mutta opetuskäytössä tämä ei ole välttämätöntä. Integraatio EmCe – kirjanpito-ohjelmaan koetaan hyödyksi, mutta todellisuudessa sisäänluku, tai audit trailin toteutuminen oppitunneilla ei ole kovin suuressa osassa. Perinteiset materiaalien sisäänlukutavat ovat samat, mutta Baswaren tarjoama integraatio toisi yhtenäisyyttä ulkoisen laskentatoimen opintoihin ja antaa myös hyvän esimerkin todellisesta yritysmailman ohjelmistokokonaisuudesta.

Molempiin ohjelmistoihin luotaisiin halutun kaltaiset demokonsernit. Konserneja voidaan luoda erilaisia, riippuen harjoituksen vaikeusasteesta sekä halutusta opetustarkoituksesta. Konsernin koko ei tarvitse olla neljää yritystä suurempi, jottei harjoitus mene liian sekavaksi. Kummassakaan ohjelmistossa konserniyritysten määrää ei ole rajattu. Alkuvaihetta nopeuttaakseen yritysten perustiedot olisi hyvä olla valmiina, ettei oppitunnilla tarvitse käyttää aikaa näiden asettamiseen. Tämä tarkoittaa muun muassa konsernirakenteen luomista, tilikartan valmistelua sekä mahdollisia valuutta-asetuksia. Luodut demokonsernit jäljittelevät todellista konsernirakennetta, ja antaisivat opiskelijalle toivotun kuvan yrityselämän tilannetta, jota Microsoft Excelillä ei saavuteta.

Käyttöönoton lisäksi ohjelmistolta toivotaan tietyn asteista selkeyttä ja loogisuutta. Ohjelmantarjoajien kanssa on suunniteltu, että ohjelmistojen ylimääräisiä näkymiä ja toimintoja

voitaisiin piilottaa, jotta opiskelijan yleisnäkymä olisi selkeämpi. Baswarella oltiin valmiita muuttamaan jopa perusvalikkoa halutunlaiseksi, esimerkiksi harjoitustöiden työvaiheiden mukaiseen järjestykseen. Mielenkiintoisena ideana Baswarelta myös ehdotettiin ”vaikeusasteiden luomista”. Ohjelman sisään voitaisiin laatia asteittain vaikeutuvia tehtäviä vaikka koko kurssin ajalle. Kokonaisuudessaan Baswaren puolelta oltiin hyvin kiinnostuneita muokkaamaan ohjelmaa paremmin opetuskäyttöön soveltuvaksi.

Baswaren FPM-ohjelmisto on huomattavasti raskaampi kuin Primavista, ja FPM:n sisältämät lukuisat toiminnot ovat osaksi jopa turhia toimeksiantajan tarpeisiin. FPM:n kokonaiskuva oli sekavampi kuin Primavistan, mutta tätä selittää ohjelmien suuruusluokat. Primavista on hyvin käyttäjäystävällinen, valikot ovat helposti löydettävissä ja loogisessa järjestyksessä. Reilun tunnin mittaisen esittelyn jälkeen voisi uskoa käytön luonnistuvan hyvin ohjelmaan luotua käyttötukea apuna käyttäen. FPM puolestaan ei antanut samaa vaikutelmaa, vaan ohjelmasta jäi melko sekava kuva. Suurena apuna Haaga-Helian opiskelijoille on FPM:n Excel-pohjaisuus, Excelin peruskäyttäjä osaa käyttää myös FPM:n laskentaa, vaikka itse ohjelman käytön tuleekin ensin luonnistua.

Tutkimusta varten ohjelmien demoversioita ei päästy kokeilemaan. Ohjelmistoesittelyt sekä muu saatu materiaali toimi pohjamateriaalina. Ohjelmantarjoajille esiteltiin konsernitilinpäätöskurssin opetussuunnitelmaa, jonka avulla arvioitiin ohjelmistolta haluttuja toiminnallisuuksia. Koska konsernitilinpäätöskurssi lähtee alkeistasolta, ei ohjelmistoilta vaadita kovin suureen vaatavuustasoon ylttäviä toimintoja. Tästä syystä molempien ohjelmistojen toiminnot riittävät Haaga-Helian käyttöön, eikä yksityiskohtaista toimintoverailua tehdä. Vertailu ei olisi luotettava, koska ohjelmia ei ole päästy kokeilemaan käytännössä.

Primavistan konsernilaskennan työvaiheet perustuvat viiteen ylävalikon välilehteen: sisäiset liiketapahtumat, hankintatiedot, korjausviennit, sisäisten katteiden syöttö sekä konsernilaskennan raportit. Neljällä ensimmäisellä välilehdellä tapahtuu eliminointitietojen syöttö ja viimeisellä voidaan tarkastella konsernilaskennan päiväkirjoja muita raportteja. Käyttöä helpottaa ohjelman sisällä avautuvat välilehdet joiden välillä navigoiden voidaan helposti palata aikaisempiin työvaiheisiin keskeyttämättä senhetkistä vaihetta.

Baswaren FPM on yksittäinen talousohjauksen ratkaisu, sisältäen toiminnot sekä ulkoiseen että sisäiseen laskentaan. Primavistassa sisäisen laskennan ratkaisut ovat omina erillisinä ohjelmistomoduuleinaan. FPM ohjelmistoa hallitaan työpöydän vasemmalle aukeavasta valikosta. Valikko sisältää kaikki ratkaisun toiminnot ja ylläpitotyökalut. FPM:ssä on valmiina yli 30 valmista syöttöpohjaa erilaiseen raportointiin ja laskentaan. Tämän lisäksi ohjelmaan sisältyy yli 60 valmista tilinpäätösraporttia. Ratkaisu on siis hyvin kattava

suuremman konsernin tarpeisiin. Valikosta löytyvät omat syöttöpohjat sisäisille erille ja eliminoinneille sekä täsmäytyksille. Primavistan tavoin myös hankintamenolaskenta sekä automaattinen valuuttakäsittely on mahdollinen FPM:ssä.

FPM:stä konsernilaskennan toiminnot eivät ole yhtä helposti löydettävissä, kuin Primavistassa. Tämä johtuu siitä, että FPM:ssä konsernilaskenta on viety sisäisen laskennan toimintojen yhteyteen. FPM:ssä saa kuitenkin luotua ”suosikit” -valikon, mihin voi koota käytetyimmät syöttö- ja raporttipohjat.

Raportointimahdollisuudet ohjelmistoissa ovat kattavat, ja konsernilukuja voidaan analysoida monen muuttujan kannalta. Tärkeimpänä raporttina Haaga-Helian kannalta voidaan pitää erillistilinpäätösten, eliminointien ja konsernitilinpäätöksen muodostamaa kokonaisuutta. Eli näkymää mistä lähdettiin liikkeelle, mitä tehtiin ja mihin päädyttiin. Tämän raportin olemassaolo, selkeys ja eliminointeihin porautuminen on tärkeää, sillä sen avulla opiskelija pääsee näkemään konsernitilinpäätöksen vaiheittain ja ymmärtämään tehtyjen eliminointien seurauksia. Tätä opetuksellista lisäarvoa Excel ei tuo, sillä eliminoinnit yhdistyvät keskenään, ja valmiista tilinpäätöksestä lukuja on vaikea enää jäljittää tai yhdistää tehtyihin eliminointeihin.

Primavistassa tämä raportti on Brutto-Netto-raportti, joka koostuu sarakkeista; BRUTTO, sisäiset liiketapahtumat, korjausviennit, sisäiset katteet, vähemmistöosuus, hankintatiedot, konserniaktiiva/reservi ja NETTO. Bruttoluku näyttää erillistilinpäätökset yhteensä ja nettoluku valmiin konsernitilinpäätöksen. Eliminointisarakkeissa on mahdollista porautua syvemmälle ja nähdä haluttaessa tarkemman erittelyn muun muassa kirjanpidontileittäin tai konserniyrityksittäin. FPM:n raportointi toimii samoin, audit trail toteutuu ja yhden raporttinäkymän kautta selviää mistä konsernitilinpäätös koostuu. Mikäli Baswaren asiakkaalla on käytössään integraatio kirjanpito-ohjelmaan, niin audit trail ulottuu FPM:n sisällä jopa konserniyrityksen ostolaskulle saakka. Molemmissa ohjelmissa tehdyt työvaiheet saadaan näkymään raporteille reaaliaikaisesti. Tarkoittaen sitä, että jos esimerkiksi eliminointivien- teihin tehdään muutoksia, näkyvät ne heti myös tilinpäätösraportilla.

Basware sekä Gordion molemmat pitävät asiakkaan itsenäisyyttä tärkeänä ja pyrkivät välttämään konsulttilähtöisyyttä. Kun uuden asiakkaan kanssa on tehty kattava pohjatyö, ja ratkaisujen ylläpito-oikeudet siirretään asiakkaalle, ei esimerkiksi organisaatiomuutoksissa tarvitse tukeutua ohjelmantarjoajan palveluihin. Näillä ylläpito-oikeuksilla pystytään hallitsemaan muun muassa käyttäjäasetuksia, tilikarttaa ja laskentasääntöjä. Tämä mahdollistaa sen, että asiakas voi ylläpitää ja kehittää ympäristöään itsenäisesti.

Molemmat ohjelmantarjoajat esittivät vilpittömästi kiinnostusta mahdollista yhteistyötä kohtaan. Gordionilla on ollut menneisyydessä oppilaitosyhteistyötä, mutta tällä hetkellä kummallakaan ohjelmantarjoajalla ei ole ratkaisujaan opetuskäytössä. Sekä Baswarella, että Gordionilla oltiin valmiina viemään asiaa eteenpäin mahdollisimman nopeasti ja motivaatiota ohjelmien soveltamiseen löytyi. Aikaisemmin mainittua oppilaitosmyönteisyyttä oli siis selvästi havaittavissa.

3.5 Johtopäätökset

Ohjelmistovertailun perusteella Baswaren FPM olisi soveltuvampi ohjelmisto Haaga-Helian käyttöön, ero Primavistaan tulee mahdollisuudesta ohjelmistointegraatioon. Mikäli toimeksiantaja kuitenkin katsoo Gordionin pienyrityksystävällisyyden sekä ohjelmistojen selkeyden tärkeämmäksi, niin Primavista on sopivampi vaihtoehto. Molemmat ohjelmistot täyttävät toimeksiantajan toiveet, mutta erikokoiset toimijat ja ohjelmistot eivät ole täysin vertailtavissa.

Tutkimuksen tavoitteena oli löytää sopiva ohjelmisto konsernitilinpäätöskurssille tukemaan kurssin työkalujen opetuksellisuutta. Tämä tavoite on täytetty ja tavoitteeseen päästiin asetettuihin tutkimuskysymyksiin vastaamalla.

Tutkimustulokset esitettiin toimeksiantajalle elokuussa 2015 ja järjestelmän hankintaprosessi jatkui heidän toimestaan. Yhteys ohjelmantarjoajiin tehtiin valmiiksi ja he jäivät odottamaan Haaga-Helian yhteydenottoa uusien ohjelmistoesittelyjen sekä tarkempien jatko-toimenpiteiden osalta. Tämän työn valmistumisajankohtana ei vielä ollut tiedossa ottaako toimeksiantaja käyttöönsä tutkimuksessa esitettyjä ohjelmistoja. Toimeksiantaja oli tyytyväinen tutkimuksen tuloksiin ja työ koettiin vastaavan annettua toimeksiantoa erinomaisesti.

4 Pohdinta

Työ saatiin toimeksiantona Haaga-Helia ammattikorkeakoululta, lopulliseen päätökseen vei kiinnostus konsernitilinpäätöksen aihealueesta sekä erilainen oppilaitostoimeksianto. Opinnäytetyön tekeminen toimeksiantona rajasi työtä, mutta silti työn rakenteeseen ja sisältöön sai vaikuttaa runsaasti. Yritysmaailman toimeksianto olisi mahdollisesti ollut rajallisempi sekä kriteerit työn sisällöstä olisivat olleet tiukemmat. Toimeksiantona tehty opinnäytetyö motivoi sen tekemiseen sekä valmiiksi saattamiseen.

Tärkeimpänä asiana opinnäytteessä oli toimeksiantajan tyytyväisyys työn tuloksiin. Työn tulokset esiteltiin toimeksiantajalle ja he saivat esittää vielä lisätoiveita raportin sisältöön. Toimeksiantaja oli todella tyytyväinen työhön, joten muutoksia ei juuri tehty. Työn tavoitteena oli löytää kaksi tai useampi ohjelmistoratkaisu palvelemaan toimeksiantajan tarpeita. Tuloksena toimeksiantajalle esitettiin kaksi ohjelmistoa: Gordion-Talousohjaus Oy:n Primavista -Konsernitilinpäätös sekä Basware Oyj:n FPM – Financial Performance Management. Tuloksena ei haluttu ainoastaan yhtä ratkaisua, eikä parhaiten soveltuvan ratkaisun valitseminen ollut vaadittavaa. Toimeksiantaja oli kuitenkin kiinnostunut kuulemaan opiskelijan mielipiteen näiden kahden ratkaisun väliltä. Opinnäytetyössä päästiin asetettuun tavoitteeseen sekä tulokseen oltiin tyytyväisiä.

Tutkimusta tehdessä havaittiin, että sopivia ratkaisuja oli olemassa olemassa oletettua vähemmän, ja ne olivat vaikeasti tavoitettavissa. Yhteydenotot suurien ohjelmistotarjoajien kanssa toivat omat hankaluutensa, sillä takuuta kaupasta, tai edes toimeksiantajan kiinnostuksesta ei voitu antaa. Tutkimuksen edetessä sai yllättyä positiivisesti vastapuolen kiinnostuksesta oppilaitosyhteistyötä kohtaan ja tämän vuoksi kanssakäyminen sujui odotettua paremmin. Opinnäytetyöprosessi opetti itsenäistä suunnittelua sekä haastattelutilinteisiin valmistautumista ja niiden läpivientiä.

Työn aihe oli toimeksianto, eikä aihetta itsessään arvioitu tutkimuksessa. Aihe koettiin tarpeelliseksi niin toimeksiantajalle, kuin muille Suomen ammattikorkeakouluille. Työn kohderyhmänä ei siis ollut ammattikorkeakoulun opiskelijat, ja tätä näkökulmaa opinnäytetyöhön ei sisällytetty. Opiskelijan on tärkeää oppia ja ennen kaikkea ymmärtää konsernitilinpäätöksen perusta. Microsoft Excelin käyttö onkin tämän vuoksi suosittu tapa laskentatoimen opetuksessa. Mikäli käyttöön otetaan automatiikkaa sisältävä ohjelmisto, voi perustan ymmärtäminen kärsiä. Tästä syystä opetuksessa käytettyjä työkaluista tulisi rakentaa sopiva kokonaisuus ja arvioida onko mahdollisesti arvokkaankin ohjelmiston hankinta vain osa-aikaiseen käyttöön edes kannattavaa. Työn tekemistä hankaloitti myös oppilaitoksen laskentatoimen opettajien eri mielipiteet ohjelman käyttöönotosta, ja koko toimeksiannon

aiheen relevanttiudesta. Kaikesta huolimatta työn tulokset olivat toivotut, ja tutkimus koettiin hyödylliseksi.

Opinnäytetyön laatiminen vei enemmän aikaa kuin suunnitelmavaiheessa oli ajateltu. Osaan työn viivästymiseen vaikuttaneisiin seikkoihin ei voinut vaikuttaa, muun muassa työn tutkimusvaiheen ajoittuminen kesälomakaudelle siirsi ohjelmistoesittelyjä loppu kesään ja syksyyn. Luonnollisesti tämä hidasti koko prosessia. Opinnäytetyö tehtiin kokonaisuudessaan täyspäiväisen työn ohella, tämä toi suurimman vaikeuden opinnäytetyön valmistumiseen, ja sen viimeistelyyn. Opinnäytetyö valmistui kuitenkin ajoissa, eikä raportointi tai tulokset heikentyneet ulkopuolisista syistä. Nämä ulkopuoliset seikat olisi pitänyt huomioida paremmin opinnäytetyön suunnitelmassa ja työn aikatauluttamisessa.

Työtä olisi voitu jatkaa vielä pidemmälle, ja koko ohjelmistonhankintaprosessi oltaisiin voitu sisällyttää tutkimukseen kokonaisuudessaan. Kuitenkin rajalliset resurssit sekä käytetty aika olivat rajoitteena. Tämän työn jatkeeksi voidaan tehdä uusia, niin tutkimuksellisia kuin toiminnallisiakin opinnäytetöitä ja mikäli jokin ohjelmisto päätetään ottaa käyttöön, niin tulisivat uudet työt toimeksiantajalle varmasti tarpeeseen. Esimerkiksi seuraavat voisivat olla uusia opinnäytetyön aiheita: harjoitustyön laatiminen valitulle ohjelmalle, muutokset konsernitilinpäätöksen opetuksessa ennen ja jälkeen ohjelman käyttöönoton, opas ohjelman käyttöön oppitunnilla.

Lähteet

Aditro Oy, julkishallinto, INTIME-tuoteperhe, 2014. Luettavissa:
<http://www.aditro.fi/ohjelmistoratkaisut/aditro-kuntaratkaisu/taloushallinto>. Luettu:
12.7.2015

Ahti, A., Tikkanen, R., Vierros, H., Viljanen, J. 2008. Konsernitilinpäätös. 4. uudistettu painos. Tietosanoma Oy. Tallinna

Aikuis- ja täydennyskoulutuspalvelut AIKOPA, Taloushallinnon ammatilliset erikoistumisopinnot, 2015. Luettavissa: <http://www.aikopa.fi/loader.aspx?id=157486eb-6a09-4ee6-a359-389ef215ac8d>. Luettu: 15.9.2015.

Aro E. 2010. Kunnan uudistunut konsernitilinpäätös. Lahden ammattikorkeakoulu. Opin- näytetyö.

Basware Oyj 2015

- a) Baswaresta. Luettavissa: <http://www.basware.fi/yrityksesta>. Luettu: 11.7.2015
- b) Ratkaisut, Luettavissa: <http://www.basware.fi/ratkaisut>. Luettu 11.7.2015.
- c) Basware Financial Performance Management –esite 2013. Ladattavissa: <http://www.basware.fi/ratkaisut/konsernitilinpaaatos>. Luettu: 11.7.2015
- d) Haastattelu 23.06.2015. Basware Oyj.
- e) Sähköpostikeskustelu 06/2015. Viljami Frank, Basware Oyj.

CGI 2015.

- a) CGI lyhyesti. Luettavissa: <http://www.cgi.fi/cgi-lyhyesti#>. Luettu 11.7.2015.
- b) Tuoteratkaisut ratkaisualueittain. Luettavissa: <http://www.cgi.fi/tuoteratkaisut/ratkaisualueittain>. Luettu: 11.7.2015.
- c) Raindance yleisesite. Luettavissa: http://www.cgi.fi/sites/default/files/files_fi/Brochures_publications/raindance_final.pdf. Luettu: 11.7.2015.
- d) Sähköpostikeskustelu 16.6.2015. Sari Pentikäinen, CGI.

Facilor Oy 2015, Palvelumme HR- tai muun järjestelmän hankintaan. Luettavissa: <http://facilor.fi/palvelumme-hr-tai-muun-jarjestelman-hankintaan/>. Luettu: 12.7.2015

Forselius, P., 2013, Onnistunut tietojärjestelmän hankinta. Talentum Media Oy. Helsinki.

Gordion-talousohjaus Oy 2015.

- a) Yritys Gordion-talousohjaus Oy. Luettavissa: <http://www.primavista.com/gordion-talousohjaus-oy>. Luettu: 11.7.2015.
- b) Primavista - Konsernitilinpäätös –esite. Luettavissa: <http://www.digiguru.fi/gordion/konserni/>. Luettu 11.7.2015.
- c) Primavista KONSERNILASKENTA, Pikaohje – Ylläpito & laadintaprosessi.
- d) Sähköpostikeskustelu 06/08-2015. Juhani Harrila, Gordion-talousohjaus Oy
- e) Haastattelu 13.8.2015. Gordion-talousohjaus Oy

Granlund, M., Malmi, T., 2004, Tietotekniikan mahdollisuudet taloushallinnon kehittämisessä. WSOY. Helsinki.

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu Oy 2015.

- a) Haaga-Heliasta. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/haaga-heliasta?userLang=fi>. Luettu 28.6.2015.
- b) Opinto-opas, Yleistä Haaga-Heliasta. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas/yleista-haaga-heliasta?userLang=fi>. Luettu 28.6.2015.
- c) Opinto-Opas, opintojaksokuvaukset, Konsernitilinpäätös. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas/opintojaksokuvaukset/ACC4LH001?userLang=fi>. Luettu 28.6.2015.
- d) Haaga-Heliasta. Haaga-Helian juuret. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/haaga-heliasta/haaga-helian-juuret?userLang=fi>. Luettu 28.6.2015.
- e) Haaga-Helian uutiset. Haaga-Heliale vuoden laatuinnovaatiopalkinto myyntikulttuurin kehittämisestä. Luettavissa: http://www.haaga-helia.fi/fi/uutiset/haaga-heliale-vuoden-laatuinnovaatiopalkinto-myyntikulttuurin-kehittamisesta#.VY_0C-tle1c. Luettu 28.6.2015.
- f) Liiketalouden hakutilasto, päivätoteutus Helsinki. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/liiketalouden-hakutilasto-paivatoteutus-helsinki>. Luettu 28.6.2015.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu 2015, Sähköpostihaastattelu 8.9.2015. Marja-Liisa Kananen.

Kajaanin ammattikorkeakoulu 2015.

- a) Opinto-opas. Luettavissa: <http://www.kamk.fi/loader.aspx?id=fa3107ae-26e6-4122-ac78-5ef4e1a7aab1>. Luettu: 31.8.2015
- b) Sähköpostikeskustelu 8.9.2015. Raija Jormakka.

Kirjanpitoasetus 1339/1997. Annettu Helsingissä 31.12.1997.

Kirjanpitolaki 1336/1997. Annettu Helsingissä 31.12.1997.

Lahti, S., Salminen, T. 2008. Kohti digitaalista taloushallintoa – sähköiset talouden prosessit käytännössä. WSOY. Helsinki.

Lemonsoft Oy 2015

- a) Yritys. Luettavissa: <http://www.lemonsoft.fi/yritys/>. Luettu 10.7.2015.
- b) Lemonsoft ratkaisukuvaus 20.3.2015. Luettavissa: http://www.printbox.fi/flipbooks/malli/lemonsoft_ratkaisukuvaus/. Tilattu paperiversio 10.7.2015

Meisalo, V., Sutinen, E., Tarhio, J. 2003, Modernit oppimisympäristöt. Tietosanoma Oy. Helsinki.

Metropolia ammattikorkeakoulu 2015. Opinto-opas. Liiketalous, Laskentatoimi ja rahoitus. Luettavissa: <http://opinto-opas-ops.metropolia.fi/index.php/fi/88094/fi/70436/LXD15S1/1528/year/2015>. Luettu: 31.8.2015

Mäkelä, L., Reponen, M., Pohjonen, S., Honkamäki, T. 2012. Konsernitilinpäätöksen laadinta. 3. uudistettu painos. Sanoma Pro Oy. Helsinki.

Osakeyhtiölaki 624/2006. Annettu Helsingissä 1.9.2006.

Salmi, I. 2006. Mitä tilinpäätös kertoo? 4.-6. Painos. Edita Publishing Oy.

SBB – Solutions for Business and Brains Oy 2015

- a) Yhteystiedot. Luettavissa: <http://www.sbb.fi/yhteystiedot.html>. Luettu 11.7.2015.
- b) Konsernitilinpäätös ja sen kokoaminen. Luettavissa: <http://www.sbb.fi/konserni.html>. Luettu: 11.7.2015.

Tomperi, S. 2013. Kehittyvä kirjanpitolaito. 14., uudistettu painos. Edita Publishing Oy.

Yleisohje konsernitilinpäätöksen laatimisesta, Kirjanpitolautakunta 7.1.2006.

Liitteet

Liite 1. Sähköpostihaastattelu Gordionille ennen ohjelmistoesittelyä

1. Minkälainen asiakaskunta ratkaisujanne käyttää? Onko asiakkaina myös tilitoimistoja tai kuntakonserneja? Onko teillä aikaisempaa oppilaitosyhteistyötä?
2. Onko ohjelmistoissa valinnanvaraa kielissä?
3. Tuotteet asennetaan palvelimelle. Olisiko siis mahdollista, että Konsernitilinpäätös-ohjelmisto on käytössä Haaga-Helian 6 toimipisteessä? Oppitunnilla ohjelma käynnistettäisiin 20-30 koneella samanaikaisesti, tuottaisiko tämä ongelmia?
4. Minkälaisessa muodossa tiedostoja ladataan ohjelmaan? Miten ratkaisunne käytättyy yhdessä Microsoft Excelin kanssa?
5. Minkälainen on Primavistassa käytössä oleva tilikartta? Onko konsernin kokoa rajoitettu (emo + n kpl tyttäriä)?
6. Onko konsernilakananäkymässä vain yhdistelty konsernin tulos ja tase? Pääseekö yksittäisen yrityksen tuloslaskelmaa ja tasetta tarkastelemaan lukutasolla Primavistassa?